

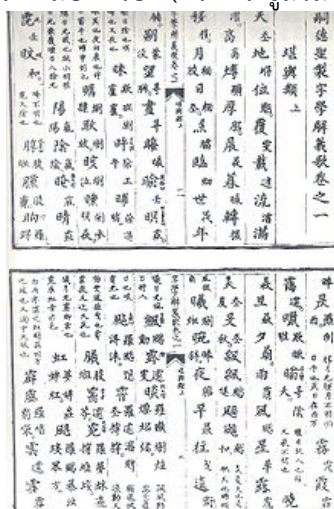
วัฒนธรรมดองซอน (Dong Son) เป็นวัฒนธรรมยุคก่อนประวัติศาสตร์ที่สำคัญมาก อยู่ในสมัยสำริดตอนปลาย มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมของทิเบต - พม่า ไตในยุন্নาน และลาว รวมถึงวัฒนธรรมมอญ - เขมร ศูนย์กลางอยู่ที่ลุ่มแม่น้ำแดง ซึ่งอยู่บริเวณเวียดนามเหนือ วัฒนธรรมดองซอนมีอิทธิพลต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณ คาบสมุทรมลายู ผู้คนในสมัยนั้นเริ่มการทำนา การชลประทาน มีการขุดคูคลอง การทำประมง การเลี้ยงสัตว์ ใช้พาหนะเป็นเรือแจว เชี่ยวชาญทางการหลอมสำริด โดยมีทองมโหระทึก ดองซอนเป็นหลักฐานชิ้นสำคัญ พบได้ทั่วไปในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และทางจีนตอนใต้ ด้วยเหตุนี้เอง เป็นที่ยอมรับว่าประเทศเวียดนามและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นแหล่ง เริ่มต้นการผลิตโลหะสำริดที่แรกของโลก นอกจากนี้ ยังพบการทำเหมืองแร่ทองแดงที่เวียดนามตอนเหนือ (ศรศักร ชูสวัสดิ์, ม.ป.ป.)

2.1.2 ยุคเริ่มต้นราชวงศ์

มีหลักฐานเชื่อว่า มีรัฐเกิดขึ้น โดยมีการสร้างอาณาจักรวานหลวง (Van Lang) ปกครอง โดยราชวงศ์ฮุง (Hung Dynasty) ต่อมาอาณาจักรตึก (Thuc) เข้ามาโค่นล้มแล้วตั้งเป็น อาณาจักรใหม่ซึ่งชื่อว่า อาณาจักรเอาลัก (Au Lac) ต่อมาอาณาจักรนี้ก็โดนจีนในสมัยราชวงศ์จิ้น โค่นล้ม หลังจากนั้นเตริยวดาไม่ต้องการอยู่ภายใต้การปกครองของจีนในสมัยราชวงศ์ฮั่น เตริยวดาจึงรวมดินแดนทางจีนตอนใต้และเวียดนามตอนเหนือเข้าด้วยกัน แล้วตั้งเป็นอาณาจักรใหม่ ที่ชื่อว่า “อาณาจักรนามเวียด” (Nam Viet) ต่อมาท้ายที่สุดอาณาจักรนี้ก็ต้องอยู่ภายใต้การ ปกครองของจีน (ศรศักร ชูสวัสดิ์, ม.ป.ป.)

2.1.3 ประเทศเวียดนามภายใต้การปกครองของประเทศจีน

ตอนเหนือของเวียดนาม บริเวณลุ่มแม่น้ำแดงถูกปกครองโดยจีน ตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่น จนถึงราชวงศ์ถัง ต่อเนื่องมาเป็นเวลากว่า 1,000 ปี ต่อมาจีนได้แตกเป็น 5 ราชวงศ์ ทำให้จีนถูก ขับไล่ออกไปจากเวียดนาม วัฒนธรรมของจีนมีอิทธิพลต่อชาวเวียดนามเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งชนชั้นปกครอง ทั้งทางด้านปรัชญา เช่น ศาสนาพุทธแบบมหายาน ด้านแนวความคิด เช่น รูปแบบการปกครอง ด้านวรรณกรรม เช่น การศึกษาและตัวอักษรแบบจีน ก่อนจะ เปลี่ยนเป็นตัวอักษรโรมันหลังจากฝรั่งเศสปกครอง (ศรศักร ชูสวัสดิ์, ม.ป.ป.)

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม
Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam
 (เวียดนาม)

ภาพที่ 1: ภาพแสดงการเปรียบเทียบตัวอักษรจื๋อโนม (อักษรเวียดนามโบราณตามแบบอักษรจีน) กับตัวอักษรโกว๊กหงือ (อักษรเวียดนามปัจจุบัน)
 ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา (2013)

2.1.4 ประเทศเวียดนามหลังจากเป็นเอกราชจากจีน

ประเทศเวียดนามสามารถเป็นเอกราชจากจีนได้ หลังจากการล่มสลายของราชวงศ์ถัง โดยผู้นำชาวเวียดนามที่ชื่อ Ngo Quyen สามารถรบชนะกองทัพจีนในการรบที่แม่น้ำบั๊กดั่ง (Battle of Bach Dang River) ได้ ถือเป็นการสิ้นสุดการปกครองของจีนในเวียดนาม และได้ตั้งอาณาจักรขึ้นใหม่ ชื่อว่า อาณาจักรเวียดอันยิ่งใหญ่ (Great Viet) เวียดนามมีเอกราชต่อมาอีก 900 ปี แม้ว่าจะมีกองทัพต่างๆพยายามจะเข้ายึดครองก็ตาม เช่น กองทัพจีนในสมัยราชวงศ์หยวนและราชวงศ์ลี่ กองทัพกุบไลข่าน แต่ก็ไม่สำเร็จ ต่อมาในศตวรรษที่ 17 และ 18 ได้เกิดสงครามกลางเมืองระหว่างตระกูลตริง (Trinh) และตระกูลเหงียน (Nguyen) เพื่อแย่งชิงอำนาจ และเกิดกบฏไตเซิน (Tay Son) ที่เขตไตเซิน ในตอนกลางของเวียดนาม ซึ่งกบฏดังกล่าวสามารถชนะทั้งสองตระกูลนี้ได้ และรวมเป็นเวียดนามได้ในสมัยศตวรรษที่ 18 หลังจากนั้นตระกูลเหงียนก็กลับมายึดครองเวียดนาม โดยรบชนะกบฏไตเซินได้ในที่สุด และตั้งราชวงศ์เหงียนปกครองต่อมาจนถึงช่วงท้ายของสมัยศตวรรษที่ 19 และเสียเอกราชให้แก่ประเทศฝรั่งเศส (ศรศักดิ์, ม.ป.ป.)

2.1.5 ประเทศเวียดนามภายใต้การยึดครองของประเทศฝรั่งเศส

ในช่วงแรกของการยึดครองของประเทศฝรั่งเศส บาทหลวงมีบทบาทในการสนับสนุนจักรพรรดิยาหลง (Gia Long) ตั้งราชวงศ์เหงียนขึ้นมามีอำนาจปกครองและรวมประเทศเป็นเวียดนาม รวมถึงย้ายเมืองหลวงจากฮานอยไปที่เมืองเว้ ในค.ศ.1802 ต่อมาในค.ศ. 1804 ได้ตั้งชื่อประเทศเวียดนามอย่างเป็นทางการ ในช่วงจักรพรรดิมินหมางซึ่งเป็นจักรพรรดิองค์ที่ 2 ได้มีนโยบายต่อต้านการเผยแพร่ศาสนาคริสต์ จับกุมและประหารชีวิตบาทหลวงจำนวนมาก อีกทั้งห้ามชาวเวียดนามนับถือศาสนาคริสต์ ต่อมาสมัยจักรพรรดิตื่อตึก (Tu Duc) ซึ่งเป็นจักรพรรดิองค์ที่ 4 ก็ยังมีนโยบายต่อต้านนี้อย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งบาทหลวงชาวฝรั่งเศสต้องขอความคุ้มครองจากรัฐบาลฝรั่งเศส โดยพระเจ้าฌ็องโปเลียนที่ 3 ของฝรั่งเศสส่งทูตมอง ดิน ยี (Louis Charles de Montigny) ไปเจรจากับเวียดนาม เพื่อขอตั้งกงสุล เปิดการค้าเสรี และเผยแพร่ศาสนาคริสต์ โดยหยุดการปราบปรามคริสต์ศาสนิกชน แต่ทางเวียดนามปฏิเสธ ทำให้พระเจ้าฌ็องโปเลียนที่ 3 ส่งกองทัพทหารเข้าโจมตีเวียดนาม โดยเข้ายึดเมืองดานัง ไชงฮอน จนจักรพรรดิตื่อตึกขอยอมสงบศึกและยกพื้นที่ 3 จังหวัดรอบเมืองไชงฮอนให้กับฝรั่งเศส จากนั้นฝรั่งเศสก็เข้ายึดส่วนอื่นๆของเวียดนาม เช่น อันหน่าหรือเวียดนามตอนกลาง และตั้งเกียหรือเวียดนามตอนเหนือ

โดยสถาบันจักรพรรดิยังอยู่ที่เมืองเว้ แต่ถูกจำกัดอำนาจลง และมีข้าราชการฝรั่งเศสเข้ามาบริหารประเทศแทน การที่ประเทศเวียดนามอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศฝรั่งเศส ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากภายในประเทศเวียดนาม เช่น ระบบการศึกษา การเผยแพร่ศาสนา นิคมโรมันคาทอลิก การเกษตรกรรม การเปลี่ยนจากการใช้ตัวอักษรจีนมาเป็นตัวอักษรโรมันหรือที่เรียกว่า อักษรโกว๊กหึง (Quoc Ngu) ในทางกลับกัน ระหว่างที่ประเทศเวียดนามถูกปกครองด้วยประเทศฝรั่งเศสนั้น ได้มีกลุ่มปัญญาชนชาวเวียดนามได้จบการศึกษาจากประเทศฝรั่งเศส รวมกันก่อตั้งพรรคสมาคมชาวเวียดนามหนุ่มนักปฏิวัติ ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น พรรคคอมมิวนิสต์แห่งอินโดจีน โดยมีหัวหน้าพรรค คือ นายเหงียน อาย กว็อก (Nguyen Ai Quoc – Nguyen the Patriot) หรือโฮจิมินห์ (Ho Chi Minh) ซึ่งพยายามต่อสู้เพื่อความเป็นเอกราชของประเทศเวียดนามมาโดยตลอด ต่อมาในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 โฮจิมินห์ได้จัดตั้งขบวนการเวียดมินห์ (Viet Minh) หรือสันนิบาตเพื่อเอกราชเวียดนาม (League for the Independence of Vietnam) ขึ้นที่เวียดนามตอนใต้ มีเป้าหมายที่สำคัญในการเรียกร้องเอกราชและรวมประเทศเวียดนามภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 (ศรีศักร ชูสวัสดิ์, ม.ป.ป.)

2.1.6 ประเทศเวียดนามภายใต้การยึดครองของประเทศญี่ปุ่น ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2

ในช่วงที่ชาติตะวันตกกำลังขยายอำนาจเข้ามาในทวีปเอเชีย นั้น ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศเดียวที่เป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจและการทหารทัดเทียมกับชาติทางตะวันตก เริ่มต้นจากการชนะสงครามญี่ปุ่น - รัสเซีย จากนั้นก็พยายามผนวกประเทศเกาหลี บุ๊กยึดแมนจูเรียและจีนภายใต้นโยบายการจัดระเบียบใหม่เอเชียตะวันออก (New East Asia) และพัฒนาต่อไปเป็นนโยบายวงศัไพบูลย์มหาเอเชียบูรพา (Greater East Asia Co-Prosperity Sphere) เพื่อขยายอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองของญี่ปุ่นในทั้งหมดของทวีปเอเชีย เมื่อเกิดสงครามโลกในทวีปยุโรป ฝรั่งเศสแพ้สงครามเยอรมนีในเดือนมิถุนายน ค.ศ.1940 ต่อมาในเดือนกันยายน ปีเดียวกัน ญี่ปุ่นก็เข้ายึดครองเวียดนามเหนือ และเดือนกรกฎาคม ปีต่อมา ก็เข้ายึดครองเวียดนามใต้ หลังจากนั้นเดือนธันวาคม ญี่ปุ่นก็เข้าโจมตีฐานทัพเรือของสหรัฐอเมริกาที่ท่าเรือเพิร์ล (Pearl Harbour) ที่เกาะฮาวาย และบุกโจมตีภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จนญี่ปุ่นแพ้สงคราม ทำให้ฝรั่งเศสพยายามจะเข้าไปปกครองเวียดนามอีกครั้ง แต่ต้องเผชิญกับการต่อสู้ของชาวเวียดนาม (ศรีศักร ชูสวัสดิ์, ม.ป.ป.)

2.1.7 สงครามเพื่อความเป็นเอกราชและรวมชาติของประเทศเวียดนาม

โฮจิมินห์ ซึ่งเป็นผู้นำขบวนการเวียดมินห์ได้ยึดอำนาจจากจักรพรรดิเบ๋าได๋ (Bao Dai) หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 และประกาศเอกราชให้กับประเทศเวียดนามในวันที่ 2 กันยายน ค.ศ.1945 ถือเป็นการสิ้นสุดการปกครองระบบจักรพรรดิของเวียดนาม ส่วนฝรั่งเศสพยายามจะกลับเข้ามาปกครองเวียดนามอีกครั้ง โดยให้จักรพรรดิเบ๋าได๋ที่ลี้ภัยไปอยู่ฮ่องกงกลับมาเป็นประมุขของเวียดนามใต้ ทำให้เกิดสงครามอินโดจีนครั้งที่ 1 (First Indochina War) ขึ้นในปี ค.ศ.1946-1954 และฝรั่งเศสได้แพ้สงครามที่สมรภูมิดิเญนเบียนฟู ทำให้ฝรั่งเศสต้องคืนเอกราชให้กับเวียดนามตามข้อตกลงเจนีวา โดยแบ่งเวียดนามออกเป็น 2 ส่วน เป็นประเทศเวียดนามเหนือและประเทศเวียดนามใต้ ที่เส้นขนานที่ 17 องศาเหนือ ประเทศเวียดนามเหนือมีการปกครองระบอบคอมมิวนิสต์ นำโดยนายโฮจิมินห์ ศูนย์กลางอยู่ที่กรุงฮานอย ส่วนประเทศ

เวียดนามได้ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย มีการจัดตั้งสาธารณรัฐเวียดนาม ศูนย์กลางอยู่ที่กรุงฮานอย โดยมีนายโง ดินห์ เดียม อดีตนายกรัฐมนตรีของเบ้าได้เป็นประธานาธิบดี ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดสงครามอินโดจีนครั้งที่ 2 (Second Indochina War) ตามมา

หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นยุคของสงครามเย็น ระหว่างประเทศที่มีระบอบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ และประเทศที่มีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เวียดนามเปรียบเสมือนสนามรบของสงครามตัวแทนดังกล่าว เพื่อการป้องกันไม่ให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กลายเป็นคอมมิวนิสต์ทั้งหมด ตามความเชื่อทฤษฎีโดมิโนของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหรัฐอเมริกาและพันธมิตร รวมถึงประเทศไทย ได้ส่งกองกำลังทหารเข้าไปร่วมรบในเวียดนามใต้ เพื่อไม่ให้เวียดนามเหนือบุกยึดเวียดนามใต้ เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศผู้นำการปกครองระบอบประชาธิปไตย จึงได้ส่งทหารจำนวนมากไปรบในสงครามเวียดนาม และมีทหารและนาวิกโยธินอเมริกันเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก แต่ก็ไม่สามารถเอาชนะเวียดนามเหนือได้ เนื่องจากเวียดนามเหนือมีกองทัพเวียดนามห์ เพื่อการรบอย่างเต็มรูปแบบและมีขบวนการเวียดกง ที่เป็นประชาชนทั่วไปที่นิยมคอมมิวนิสต์หรือถูกบังคับให้เป็นคอมมิวนิสต์ ปฏิบัติการแทรกซึม เป็นบ่อนทำลายทั่วไปในเวียดนามใต้ ทำให้ยากแก่การปราบปรามจนต้องถอนทหารออกไป และให้เวียดนามใต้รบด้วยตัวเอง โดยอเมริกาสนับสนุนด้านยุทธโธปกรณ์และเป็นที่ปรึกษาทางการทหารแทน แต่กรุงฮานอยก็ถูกเวียดนามเหนือยึดได้ในที่สุด หลังจากนั้นในวันที่ 2 กรกฎาคม ค.ศ.1976 ได้มีการประกาศรวมชาติเวียดนามเป็นหนึ่งเดียวอย่างเป็นทางการ ภายใต้รัฐบาลเดียวที่กรุงฮานอย และเปลี่ยนชื่อกรุงฮานอยเป็นนครโฮจิมินห์ ถือเป็นจุดสิ้นสุดการต่อสู้เพื่อความเป็นเอกราชของประเทศเวียดนามที่ยาวนานกว่า 100 ปี (ศรศักดิ์ ชูสวัสดิ์, ม.ป.ป.)

2.1.8 ประเทศเวียดนามหลังยุคสงครามเย็น

ในช่วงเวลาที่ประเทศเวียดนามเหนือชนะสงครามและประกาศรวมชาติเป็นประเทศเวียดนามได้สำเร็จ โดยมีระบอบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์นั้น ประเทศต่างๆที่ปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์เริ่มเกิดความแตกแยกขึ้น โดยเฉพาะสหภาพโซเวียตและจีน รวมทั้งในปี ค.ศ.1989 ประเทศคอมมิวนิสต์ต่างๆในยุโรปเริ่มล่มสลาย ต่อมาในปี ค.ศ.1991 สหภาพโซเวียตก็ล่มสลาย ทำให้เวียดนามต้องปรับตัวผ่านการประกาศนโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจที่เรียกว่านโยบายโดยเหมย (Doi Moi) เพื่อลดบทบาทการควบคุมระบบเศรษฐกิจจากส่วนกลางลง ปล่อยให้ระบบเศรษฐกิจแบบเสรี รวมทั้งเปิดประเทศมากขึ้น ต่อมาในปี ค.ศ.1994 สหรัฐอเมริกายกเลิกนโยบายคว่ำบาตรทางการค้ากับเวียดนามที่ดำเนินมาเกือบ 20 ปี และถัดมาอีก 1 ปี สหรัฐอเมริกาก็ได้ฟื้นฟูความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศเวียดนาม และเวียดนามได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกอาเซียน (ASEAN) ในปีเดียวกันนี้ ปัจจุบันสหรัฐอเมริกกลายเป็นตลาดส่งออกที่สำคัญของเวียดนาม

2.1.9 แผนพัฒนาเศรษฐกิจนโยบายโดยเหมย (Doi Moi Policy)

หลังสงครามจบลง การฟื้นฟูประเทศคือสิ่งสำคัญที่ต้องรีบเร่งในการพัฒนาประเทศ โดยมีนโยบาย โดยเหมย ซึ่งเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจประเทศที่ชัดเจน และมีบทบาทต่อประเทศเป็นอย่างมาก นโยบายโดยเหมยเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2529 คือ นโยบายเพื่อปฏิรูปการค้าเสรีของ

ประเทศเวียดนาม โดยมีอดีตนายกรัฐมนตรี นายโวน วัน เกียต เป็นผู้ริเริ่มนโยบายนี้ ซึ่งเกิดขึ้นหลังจากที่สหภาพโซเวียตประกาศนโยบายเปิดประเทศ (Glasnost and Perestroika) ในปี พ.ศ. 2523 ทำให้มีอิทธิพลต่อแนวความคิดของเหล่าผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์ โดยเริ่มผ่อนปรนอนุญาตให้ประชาชนสามารถประกอบกิจการดำเนินธุรกิจการค้าตัวเองได้ มีการค้าระหว่างประเทศเกิดขึ้น ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2531 – 2547 มีนักลงทุนจากต่างประเทศ เข้ามาลงทุนในประเทศเวียดนามเป็นจำนวนมากโดยนักลงทุนต่างชาติรายใหญ่ที่สุดคือประเทศสิงคโปร์ ตามด้วยประเทศสหรัฐอเมริกา ไต้หวัน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และฮ่องกง โดยส่วนใหญ่เป็นการลงทุนประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมหนัก มีสินค้าส่งออกสำคัญได้แก่ น้ำมันดิบ เสื้อผ้าสำเร็จรูป รองเท้า อาหารทะเล คอมพิวเตอร์และผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ ในขณะเดียวกันประเทศเวียดนามพยายามปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบต่างๆ ให้สอดคล้องกับข้อกำหนดขององค์การการค้าโลก (WTO) โดยประเทศเวียดนามได้เข้าเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2550 ในส่วนของอุตสาหกรรมแฟชั่น นโยบายโดยเหมาส่งผลให้ต่างประเทศเข้ามาลงทุนเพื่อสร้างโรงงานผลิตสินค้าในประเทศเวียดนามมากขึ้น โดยตลาดหลัก คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเวียดนามจึงเป็นฐานการผลิตสินค้าทางแฟชั่น เช่น ตราสินค้าสินค้า ไนกี้ (NIKE) ซึ่งได้เข้ามาสร้างโรงงานในปี พ.ศ. 2538 และได้ประสบความสำเร็จในเชิงเป็นประเทศฐานการผลิต

2.1.10 จากอาฟต้า (AFTA) สู่เออีซี (AEC)

หลังจากนั้นเกิดการล่มสลายของกลุ่มการเมือง Conecon (Council for Mutual Economic Cooperation) พ.ศ.2533 - 2534 และการล่มสลายของสหภาพโซเวียตในปี พ.ศ. 2534 ซึ่งแม้จะเป็นช่วงที่ ประเทศประสบกับความยากลำบาก แต่กลายเป็นจุดเปลี่ยนให้ประเทศเวียดนาม ได้มีโอกาสเปิดประตู ไปเชื่อมโยงกับ โลกตะวันตกและสังคมโลก ในปี พ.ศ. 2535 นายอนันต์ ปญญารุณ อดีตนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย มีความริเริ่มจะจัดตั้ง เขตการค้าเสรีอาเซียนขึ้น หรือที่เรียกโดยทับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า อาฟต้า (ASEAN Free Trade Area) โดยประเทศสมาชิกในขณะนั้นมีทั้งหมด 6 ประเทศ คือ ประเทศบรูไน ดารุสซาลาม อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ต่อมาเพิ่มสมาชิกใหม่เพิ่มขึ้นอีก 4 ประเทศ ได้แก่ ประเทศเวียดนาม (พ.ศ. 2538) ลาว และพม่า (พ.ศ. 2540) และกัมพูชา (พ.ศ. 2542) โดยวัตถุประสงค์ของอาฟต้า คือ เพื่อส่งเสริมให้การค้าในอาเซียนขยายตัวมากขึ้น เพราะที่ผ่านมาประเทศคู่ค้า โดยส่วนใหญ่จะไปค้าขายกับกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วมากกว่าประเทศเพื่อนบ้าน จึงเกิดความคิดว่าควรขยายการค้าภายในให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ โดยถ้ามรวมตัวกันเป็นประเทศการค้าเสรีจะส่งผลให้ภาษีลดต่ำลงหรือไม่เสียภาษีเลย จะเอื้ออำนวยให้การลงทุนจากประเทศที่สามเข้ามาในอาเซียนมากขึ้น โดยนโยบายนี้เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2536 และสิ้นสุดวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2545 การเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนของเวียดนามนี้ ได้สวนทางกับวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการก่อตั้งกลุ่มอาเซียน ในปี พ.ศ.2510 ที่มุ่งการต่อต้านประเทศสังคมนิยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศจีนและเวียดนามในทศวรรษที่ 60 อย่างไรก็ตาม มี 2 ปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้เวียดนามเข้าร่วมเป็นสมาชิกอาเซียน คือ ประเทศเวียดนามต้องการความมั่นคงในประเทศ ลดความโดดเดี่ยวและต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลก สร้างภาพลักษณ์ของการเป็นประเทศที่รักสันติภาพ และ ในเชิงของปัญหาทางเศรษฐกิจที่เวียดนามกำลังเผชิญ ทำให้ประเทศเวียดนาม

ต้องการแรงสนับสนุนจากประเทศกลุ่มอาเซียน จะได้มีโอกาสการเรียนรู้ประสบการณ์จากประเทศที่เป็นสมาชิก เพื่อพัฒนาประเทศของตนเอง นอกจากนี้ประเทศเวียดนามต้องการมีส่วนร่วมในระบบเศรษฐกิจภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกและองค์การการค้าโลกเวียดนามได้ให้ความสำคัญสูงสุดต่อการเข้าร่วมในระบบเศรษฐกิจของภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (Asia - Pacific Economic Cooperation: APEC) และระบบเศรษฐกิจของโลก ดังนั้น การเป็นสมาชิกของอาเซียนนอกจากจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area : AFTA) ยังนำเวียดนามไปสู่แนวทางปฏิบัติในการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในระดับโลก ซึ่งส่งผลดีและเป็นปัจจัยที่ผลักดันประเทศเวียดนามให้ก้าวไปสู่การเป็นสมาชิกในระบบเศรษฐกิจของภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (APEC) และองค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO)

ในเดือนธันวาคม ปีพ.ศ.2544 ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้สิทธิความสัมพันธ์ทางการค้าแบบปกติ จึงนำไปสู่การลดกำแพงภาษีสินค้านำเข้าอย่างสำคัญในตลาดของประเทศสหรัฐอเมริกา ภายหลังจากการที่เวียดนามเข้าเป็นสมาชิก WTO รัฐบาลประเทศเวียดนามให้การส่งเสริม อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มอย่างต่อเนื่อง มีการจัดทำวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ และเครื่องนุ่งห่มของประเทศ โดยสร้างมาตรการจูงใจให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศเวียดนามมากขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดการจ้างงานและเพิ่มการส่งออกได้สองเท่าภายในปี พ.ศ.2550 โดยประเทศสหรัฐอเมริกามีสินค้าที่วางขายอยู่ โดยผลิตจากประเทศเวียดนาม ได้แก่ เอ็กซ์เพรส (Express), เจซีเพนนี (JC Penney), เคมาร์ต (Kmart), แมสอินดัสทรี (Mast Industries), ซาร่า ลี (Sara Lee), ทอมมี่ ฮิลฟิเกอร์ (Tommy Hilfiger), วิกตอเรีย ซีเครต (Victoria's Secret) และวอลมาร์ต (Wall-Mart) โดยตลาดประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นตลาดส่งออกสำคัญ นอกจากนี้ ยังมีหลายประเทศ ที่เป็นประเทศคู่ค้ากับประเทศเวียดนาม เช่น ประเทศญี่ปุ่น ประเทศรัสเซีย และ ประเทศแอฟริกา โดยในปี พ.ศ. 2551 ประเทศเวียดนามส่งออกมูลค่า 5,271 ล้านเหรียญสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นจาก 2,573 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2547 และในปี พ.ศ. 2549 อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของประเทศเวียดนามสร้างรายได้จากการส่งออก มีมูลค่า 5.8 พันล้านเหรียญ ทำรายได้เป็นอันดับสองรองจากน้ำมันดิบ

จากอาฟต้าสู่การรวมตัวของชาติในอาเซียนทั้งหมด 10 ประเทศ ได้แก่ประเทศไทย, พม่า, ลาว, เวียดนาม, มาเลเซีย, สิงคโปร์, อินโดนีเซีย, ฟิลิปปินส์, กัมพูชา และ บรูไน จะเข้าสู่ประชาคม เศรษฐกิจ อาเซียนอย่างเป็นทางการหรือ เออีซี (AEC : ASEAN ECONOMICS COMMUNITY) เพื่อที่จะให้มีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน มีรูปแบบลักษณะคล้ายกับกลุ่มยูโรโซน (EURO ZONE) ซึ่งทำให้มีผลประโยชน์และอำนาจต่อรองต่างๆ กับคู่ค้าได้มากขึ้น และการนำเข้าส่งออกของชาติในอาเซียนมีความเสรีมากขึ้น ซึ่งแผนเดิมกำหนดเป้าหมายที่จะตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2563 แต่ต่อมาได้ตกลงกันเลื่อนกำหนดให้เร็วขึ้นเป็นปีพ.ศ. 2558 และก้าวสำคัญต่อมาคือการจัดทำปฏิญญาอาเซียน (ASEAN Charter) ซึ่งเริ่มมีผลใช้บังคับมาตั้งแต่เดือนธันวาคมปี พ.ศ. 2552 โดยมีแผนในอนาคตจะมีการเพิ่มกลุ่มสมาชิกของเออีซีเพิ่ม คือประเทศจีน เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น เข้ามาอยู่ด้วย และยังมีแผนการเจรจากับกลุ่มประเทศอาเซียน จีน เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และ อินเดียต่อไปในอนาคต

จากข้อมูลทั้งหมดที่กล่าวมาในหัวข้อ 2.1 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของประเทศเวียดนาม ผู้วิจัยได้นำความรู้ดังกล่าวไปใช้เป็นข้อมูลหัตถศึกษาในการทำวิจัย ในส่วนของปัจจัยทางด้านภูมิหลังที่มีอิทธิพลต่อการออกแบบแฟชั่นร่วมสมัยของนักออกแบบแฟชั่นชาวเวียดนาม ตั้งแต่ ค.ศ. 2008 – ปัจจุบัน

2.2 วัฒนธรรม

2.2.1 ความหมายของวัฒนธรรม

คำว่า “วัฒนธรรม” มาจากภาษาอังกฤษ คำว่า “Culture” คำนี้มีรากศัพท์มาจาก “Cultura” ในภาษาละติน มีความหมายว่า การเพาะปลูกหรือการปลูกฝัง (อานนท์ อาภาภิรม, 2525) ในด้านสังคมศาสตร์ วัฒนธรรม หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิต (The Way of Life) ของคนในสังคม อาทิ วิถีกิน วิถีอยู่ วิถีแต่งกาย วิถีทำงาน วิถีพักผ่อน วิถีแสดงอารมณ์ วิถีสื่อความ วิถีจราจรและขนส่ง วิถีอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ วิถีแสดงความสุขทางใจ และหลักเกณฑ์การดำเนินชีวิต โดยแนวทางการแสดงถึงวิถีชีวิตนั้นอาจมาจากเอกชน หรือคณะบุคคลทำเป็นตัวอย่าง แล้วต่อมาคนส่วนใหญ่ก็ปฏิบัติสืบต่อกันมา (กระทรวงวัฒนธรรม, 2556) วัฒนธรรมสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและเวลาได้ เมื่อมีการค้นพบหรือประดิษฐ์สิ่งใหม่ หรือวิธีใหม่ในการแก้ปัญหา และสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดีขึ้น ซึ่งทำให้เกิดความนิยมของคนในสังคม จนในที่สุดอาจส่งผลให้วัฒนธรรมเดิมไม่เป็นที่นิยม

2.2.2 ประเภทของวัฒนธรรม

ประเภทของวัฒนธรรม สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. วัฒนธรรมทางวัตถุ (Material Culture) ได้แก่ เรื่องเกี่ยวกับปัจจัยสี่ สิ่งประดิษฐ์และเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มนุษย์คิดค้นผลิตขึ้นมา (บ้านจอมยุทธ, 2543)
2. วัฒนธรรมที่ไม่ใช้วัตถุ (Non-Material Culture) หมายถึง วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมจิตใจ มีลักษณะเป็นนามธรรม (Abstract) ได้แก่ เรื่องศาสนา ศิลปะ วรรณคดี อุดมการณ์ ค่านิยม แนวคิด ภาษา ความเชื่อทางศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี ทัศนคติการเมือง กฎหมาย วิธีการกระทำ และแบบแผนในการดำเนินชีวิต (บ้านจอมยุทธ, 2543)

2.2.3 องค์ประกอบของวัฒนธรรม

องค์ประกอบของวัฒนธรรม สามารถแบ่งได้เป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. องค์คติ (Concept) หมายถึง ทัศนคติ ความเชื่อ ความคิด ความเข้าใจ และอุดมการณ์ต่าง ๆ โดยมีเครื่องวัด เพื่อการตัดสินใจว่าสิ่งใดดีหรือถูกต้อง หรือใช้สิ่งอื่นเป็นมาตรฐาน (Normal) เช่น ความเชื่อเรื่องทำดีได้ดี ฯลฯ (บ้านจอมยุทธ, 2543)
2. องค์พิธีการ (Usage) หมายถึง ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ได้รับอิทธิพลจากศาสนา ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป และแสดงออกมาในรูปพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น พิธีแต่งงาน พิธีขึ้นบ้านใหม่ พิธีศพ พิธีการรับประทานอาหาร พิธีการแต่งกาย เช่น เครื่องแบบราชการ ฯลฯ (บ้านจอมยุทธ, 2543)
3. องค์การ (Association or Organization) หมายถึง กลุ่มโครงสร้างที่มีการจัดระเบียบอย่างเป็นทางการ มีการกำหนดกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินงานอย่างชัดเจน เป็นกลุ่มที่มีความสำคัญที่สุดในสังคมที่มีความสลับซับซ้อน (Complex Society) เช่น องค์การ

สหประชาชาติ สมาคมอาเซียน หน่วยราชการ โรงเรียน วัด และครอบครัว (บ้านจอมยุทธ, 2543)

4. องค์วัตถุ (Instrumental and Symbolic Objects) เป็นวัฒนธรรมทางด้านวัตถุ ที่มีรูปร่างสามารถจับต้องได้ เช่น บ้านเรือน มหาวิทยาลัย ถนน เครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้ และงานศิลปกรรม ฯลฯ (บ้านจอมยุทธ, 2543)

มนุษย์มีวัฒนธรรม และสร้างวัฒนธรรมได้ ซึ่งต่างจากสัตว์ เพราะสัตว์ไม่มีวัฒนธรรมเหมือนมนุษย์ และไม่สามารถสร้างวัฒนธรรมขึ้นมาได้ มนุษย์สามารถใช้มือและนิ้วได้อย่างอิสระ มีอายุยืนยาว มีสมองสามารถจดจำ คิดค้น วิเคราะห์ พิจารณาไตร่ตรอง เรียนรู้ และถ่ายทอดความคิดผ่านภาษาพูดและเขียน มีการค้นคว้าทดลองประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ รวมทั้งสามารถปรับตัวเข้าอยู่ร่วมกันในสังคมได้ดี สิ่งเหล่านี้ทำให้มนุษย์นั้นแตกต่างจากสัตว์

2.2.4 ที่มาของวัฒนธรรม

มีแนวความคิดที่สำคัญอยู่ 2 ทาง คือ

1. ทฤษฎีความเท่าเทียม (Parallelism) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดว่า วัฒนธรรมนั้นเกิดขึ้นในที่ต่าง ๆ พร้อมกัน เนื่องจากธรรมชาติของมนุษย์คล้ายกันมาก ฉะนั้นจึงมีความคิดที่คล้ายกัน ยกตัวอย่างเช่น มนุษย์ประดิษฐ์สิ่งของสิ่งเดียวกันในสถานที่ต่างกัน จะแตกต่างกันเฉพาะในรูปลักษณะของสิ่งประดิษฐ์นั้น เช่น มนุษย์สร้างเรือเป็นพาหนะที่ใช้ในชีวิตประจำวันของตน รูปร่างของเรือนั้นมีความแตกต่างกันตามประโยชน์ใช้สอยแต่ละท้องที่ เป็นต้น (บ้านจอมยุทธ, 2543)

2. ทฤษฎีการแพร่กระจาย (Diffusionism) ทฤษฎีนี้มีแนวความคิดว่าวัฒนธรรมเกิดจากศูนย์กลางที่ใดที่หนึ่งเพียงแห่งเดียว แล้ววัฒนธรรมนั้นแพร่กระจายไปในที่ต่างๆ ที่อยู่ใกล้เคียงหรือห่างไกลอย่างค่อยเป็นค่อยไป หรือแพร่กระจายอย่างกว้างขวาง ผ่านสิ่งประดิษฐ์ใหม่หรือการเกิดสถาบันใหม่ โดยนำวัฒนธรรมนั้นไปดัดแปลงใช้ จนแพร่หลายครอบคลุมไปทั่วโลก (บ้านจอมยุทธ, 2543) ยกตัวอย่างเช่น การล่าอาณานิคม การทำสงคราม การเผยแพร่ศาสนา การติดต่อค้าขาย เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้านที่ขัดขวางการแพร่กระจายของวัฒนธรรม เช่น ความห่างไกลของชุมชน การคมนาคม การต่อต้านของประชาชน

2.2.5 ลักษณะของวัฒนธรรม

ลักษณะของวัฒนธรรมโดยทั่วไป อธิบายได้ดังนี้

1. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิตในสังคมมนุษย์ เพราะมนุษย์ไม่สามารถอยู่โดยปราศจากวัฒนธรรมได้
2. วัฒนธรรมไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด และไม่สามารถถ่ายทอดทางพันธุกรรมได้ เป็นผลให้การเรียนรู้ หรือกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ก่อเกิดเป็นนิสัยและความสามารถต่างๆของมนุษย์
3. วัฒนธรรมของแต่ละสังคม ไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ว่าวัฒนธรรมไหนดีกว่ากัน เพราะแต่ละวัฒนธรรมย่อมเหมาะสมถูกต้องตามสภาพแวดล้อมของแต่ละสังคม ทุกวัฒนธรรมย่อมมีส่วนที่ดีเป็นของตนเอง เรียกว่า “วัฒนธรรมสัมพันธ์” (บ้านจอมยุทธ, 2543)

4. วัฒนธรรมอาจเปลี่ยนแปลงได้ โดยเกิดจากการเปลี่ยนแปลงใน 2 ลักษณะ คือ 1.) การเปลี่ยนแปลงที่มาจากภายในวัฒนธรรมเอง เช่น การคิดค้นหรือประดิษฐ์ ฯลฯ 2.) การเปลี่ยนแปลงที่มาจากภายนอก เช่น การติดต่อสื่อสารกับวัฒนธรรมอื่น การเลียนแบบวัฒนธรรมอื่นมาใช้ ฯลฯ

5. วัฒนธรรมเป็นผลรวมของแบบแผนและแนวทางการดำเนินชีวิตหลากหลายแบบในสังคมเข้าด้วยกัน ถ้าสมาชิกในสังคมส่วนใหญ่ถือเป็นแบบอย่างเดียวกัน เรียกว่าวัฒนธรรมนั้นว่า “วัฒนธรรมใหญ่” หรือ “วัฒนธรรมรวม” และภายหลังวัฒนธรรมใหญ่อย่างแบ่งเป็น “วัฒนธรรมย่อย” หรือ “วัฒนธรรมรอง” (บ้านจอมยุทธ, 2543)

จากข้อมูลทั้งหมดที่กล่าวมาในหัวข้อ 2.2 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้นำความรู้ดังกล่าวไปใช้เป็นข้อมูลทุติยภูมิในการทำวิจัย ในส่วนของปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการออกแบบแฟชั่นร่วมสมัยของนักออกแบบแฟชั่นชาวเวียดนาม ตั้งแต่ ค.ศ. 2008 – ปัจจุบัน

2.3 โลกาภิวัตน์ (Globalization)

2.3.1 นิยามและความหมายของโลกาภิวัตน์

โลกาภิวัตน์เป็นคำที่เกิดขึ้นก่อนหน้าทศวรรษ 1990 โดยมีจุดเริ่มต้นมาจากนักวิจารณ์ด้านวัฒนธรรมชาวแคนาดา มาร์แชลล์ แมคลูฮาน (Marshall McLuhan) ใน ค.ศ. 1964 ซึ่งเขาได้อธิบายถึงคำว่า “หมู่บ้านโลก” (global village) คือ โลกยุคใหม่ที่ตั้งอยู่บนฐานของเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลให้มนุษย์ทุกระดับมีการเปลี่ยนแปลงที่เร่งเร็วมากยิ่งขึ้น อาจารย์ชยอนันต์ สมุทรวณิช ได้ให้นิยาม ‘โลกาภิวัตน์’ หมายถึง การหมุนตามโลกหรือประพจน์ตามโลก หรือ กระบวนการที่ทำให้โลกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยทำให้เวลาและพื้นที่ซึ่งเคยห่างกันกลับมาอยู่ใกล้ชิดกัน ซึ่งนักวิชาการบางท่านได้ให้นิยามของโลกาภิวัตน์เป็นกระบวนการครอบคลุมเชื่อมโยงกระแสทั่วโลก อันได้แก่

1. ระบบทุนนิยม (Capitalism) เคลื่อนย้ายไปตามความต้องการของตลาดเพื่อผลกำไรสูงสุด
2. ข้อมูลข่าวสาร (Information) การปฏิวัติทางด้านโทรคมนาคมทำให้มีการสื่อสารอย่างรวดเร็ว
3. ค่านิยม (Value) อาจเรียกว่าคือเงาของระบบทุนนิยมและข้อมูลที่ขยายไปทั่วโลก

อาจารย์อรชา รักดี ได้ให้ความหมายของโลกาภิวัตน์ในสื่อมวลชนกระแสหลักของตะวันตก หมายถึงปรากฏการณ์ของการครองความเป็นใหญ่ของลัทธิเศรษฐกิจตลาดเสรี การครองความเป็นใหญ่ของระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตยตะวันตก วิถีชีวิตทางวัฒนธรรมแบบอเมริกัน (Americanization) การแพร่ขยายของเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารสมัยใหม่ (Internet Revolution) การปฏิวัติการขนส่งด้วยตู้คอนเทนเนอร์ ครอบคลุมไปถึงทัศนคติว่า มนุษยชาติกำลังยืนอยู่หน้าประตูที่จะก้าวไปสู่ชุมชนโลกเดียวกันที่ไร้ความขัดแย้งทางสังคมใหญ่อีกต่อไป แต่แนวคิดนี้ได้สิ้นสุดลงเมื่อเกิดเหตุการณ์วินาศกรรม 9/11 ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา และเกิดความเชื่อใหม่คือ “สงครามระหว่างอารยธรรม”

อัลวิน ทอฟฟเลอร์ (Alvin Toffler) นักวิชาการและนักวิจารณ์สังคม ได้วิเคราะห์สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกตั้งแต่อดีตปัจจุบันและอนาคต โดยมีการเปรียบเทียบและแบ่งกลุ่มการเปลี่ยนแปลงอารยธรรมของมนุษย์เหมือนกับคลื่นสามลูก ได้แก่

คลื่นลูกที่ 1

การปฏิวัติเกษตรกรรม (Agricultural Revolution หรือ Green Revolution) เกิดขึ้นราว 8,000 - 12,000 ปี ก่อน เป็นยุคสมัยที่มนุษย์เปลี่ยนแปลงจากความป่าเถื่อน (Barbarian) ยังชีพด้วยการเก็บผลไม้ล่าสัตว์ ตกปลามาเป็นคนที่มียารยธรรม (Civilization) คือเริ่มรู้จักการทำเกษตรกรรม การนำสัตว์ป่ามาเลี้ยงเป็นอาหารและใช้งาน และมีการค้าขายเกิดขึ้น จึงทำให้สังคมมนุษย์มีความเจริญขึ้นมาก ในทางตรงข้ามความเจริญของมนุษย์และสังคมส่งผลให้สภาพแวดล้อมธรรมชาติถูกทำลายลงเช่นกัน

คลื่นลูกที่ 2

การปฏิวัติอุตสาหกรรม (Industrial Revolution) เกิดขึ้นราว 200 - 300 ปีก่อน (ค.ศ. 1650 - 1750) เป็นยุคแรกเริ่มที่มนุษย์เริ่มใช้พลังงานที่ได้จากน้ำมัน ถ่านหิน และ ก๊าซธรรมชาติ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการผลิตวัตถุดิบและสินค้าเกษตรครัวเรือนเป็นการผลิตระดับโรงงานอุตสาหกรรม

คลื่นลูกที่ 3

การปฏิวัติเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology Revolution) เกิดขึ้นราว 50 ปีก่อน (ค.ศ. 1955 ถึงปัจจุบัน) เป็นยุคที่มีการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ เน้นขยายเครือข่ายการสื่อสารและโทรคมนาคม ทำให้เกิดเสรีภาพในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

จากคำอธิบายของอัลวิน ทอฟฟเลอร์ และจากบทความของคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ได้ให้คำสรุปความของโลกาภิวัตน์ คือ ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิต (Human Mode of Subsistence) ของมนุษยชาตินั่นเอง โลกาภิวัตน์ เป็นคำศัพท์เฉพาะที่บัญญัติขึ้น เพื่อตอบสนองปรากฏการณ์ของสังคมโลกตามเหตุการณ์ทางด้าน เศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในส่วนหนึ่งของโลก ส่งผลกระทบอันรวดเร็วและสำคัญต่อส่วนอื่นของโลก โดยสารานุกรมบริเตนิกา (Encyclopedia Britannica) ให้ความหมายว่า โลกาภิวัตน์ คือ “กระบวนการที่ใช้ประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตประจำวันที่ได้ถูกทำให้เปลี่ยนแปลงไปตามมาตรฐานเดียวกันทั่วโลก” และหมายถึง “การติดต่อและคมนาคมทั่วโลกที่เพิ่มมากขึ้น ตลอดจนการผนึกกำลังเพื่อพึ่งพาอาศัยกันทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง และนิเวศน์” จากความหมายข้างต้นจะเห็นได้ว่า โลกาภิวัตน์ มีนิยามความหมายที่ค่อนข้างกว้างแต่ล้วนเกิดจากปฏิสัมพันธ์ของมนุษยชาติ

2.3.2 ผลดีและผลเสียของโลกาภิวัตน์

โลกาภิวัตน์ส่งผลกระทบทั้งแง่ดีและแง่ร้าย เช่น ในเชิงลบเรามักจะเห็นการแพร่ขยายของโรคต่างๆ การค้ายาเสพติด หรือการอาชญากรรมข้ามชาติ ตลอดจนการอพยพย้ายถิ่นที่ผิด

กฎหมาย ทำให้สูญเสียทรัพยากรธรรมชาติ และ มีการลงทุนแข่งขันกันระหว่างประเทศเพื่อชัยชนะจึงเปรียบเทียบไม่ได้เป็นมิตรหนึ่งเดียวอย่างแท้จริง ส่วนในเชิงบวกนั้นเราสามารถแลกเปลี่ยนความรู้ เทคโนโลยี ทรัพยากร เงินลงทุน และ ค่านิยมที่ดี โดยสิ่งที่เห็นได้ชัดในยุคโลกาภิวัตน์ คือ การไหลหมุนเวียนของเงินลงทุนการค้า และการเผยแพร่ของวัฒนธรรมตะวันตก เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้เสรีภาพในการสื่อสาร เสรีภาพทางการค้า เสรีภาพทางความคิด แต่ในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 กลับมีความวิตกกังวลในเรื่องของประชากรโลกหลายกลุ่มทำให้เกิดปัญหาอำนาจอธิปไตยของชาติ ความไม่เท่าเทียมและเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และอิทธิพลที่มากเกินไปของสหรัฐอเมริกา

2.3.3 วัฒนธรรมในโลกโลกาภิวัตน์

โลกาภิวัตน์อาจส่งผลกระทบไปสู่สภาพทางวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกันไปหมด โลกใบเดียวกัน หมายถึง การลดทอนความแตกต่าง ค่านิยมโลกมีอิทธิพลส่งผลทำให้เข้ามาแทนที่ค่านิยมท้องถิ่น แต่ในทางกลับกันบางฝ่ายได้ให้เหตุผลโต้แย้งว่า โลกาภิวัตน์ คือสิ่งที่ทำให้วัฒนธรรมเกิดความหลากหลายในสังคม เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมใหม่ๆ และยังทำให้มีความต้องการจะปกป้องวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเองให้เข้มแข็งกว่าเดิม ซึ่งวัฒนธรรมท้องถิ่นสามารถตีความของค่านิยมใหม่เหล่านี้ให้สอดคล้องกับจารีตประเพณีท้องถิ่นของตนเองอยู่แล้ว อีกทั้งค่านิยมระดับโลก คือ การเน้นให้ตระหนักถึงคุณค่าของความแตกต่างทางวัฒนธรรมนั่นเอง

2.3.4 กระแสโลกาภิวัตน์ในภาษาและวัฒนธรรมอาเซียน

โสภณา ศรีจาปา ได้อธิบายถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางภาษาและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นแต่ละครั้งในยุคสมัยต่างๆที่ผ่านมา ส่งผลถึงภาษาและวัฒนธรรมอาเซียนในกระแสโลกาภิวัตน์ตามกรอบแนวคิดของอัป ปาดูไร (1990) ที่ว่า “ความซับซ้อนของโลกาภิวัตน์ในปัจจุบันจำเป็นต้องพิจารณาถึงหลักการพื้นฐานที่สำคัญของการแตกหักขาดตอน (Fundamental Disjunctures) ในระหว่างเรื่องของวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และบ้านเมือง ในลักษณะของการไหลเวียน (global cultural flows) ใน 5 มิติ ซึ่งมีความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกัน อันได้แก่

- 1) การไหลเวียนในมิติของมนุษย์หรือชาติพันธุ์ในรูปแบบของแรงงานข้ามชาติ ผู้ลี้ภัย ย้ายถิ่นฐาน และนักท่องเที่ยว
- 2) การไหลเวียนในมิติของเทคโนโลยีที่ตัดเส้นแบ่งต่างๆ โดยเฉพาะเส้นแบ่งระหว่าง รัฐ และ ชาติ
- 3) การไหลเวียนในมิติของเงินผ่านตลาดสินค้าระดับโลก ตลาดหุ้นและตลาดทุน
- 4) การไหลเวียนในมิติของสื่อต่างๆ ซึ่ง คือรากฐานที่สำคัญของจินตนาการถึงตัวตนของคนในโลกปัจจุบัน
- 5) การไหลเวียนในมิติของอุดมการณ์ เช่น อุดมการณ์ประชาธิปไตย

กระแสโลกาภิวัตน์ทั้ง 5 มิติ ได้ข้ามพรมแดนระหว่างรัฐและชาติในระดับต่างๆอย่างทั่วถึง เป็นการไหลเคลื่อนย้ายต่างระดับความเร็ว ต่างจุดเริ่มต้นและปลายทาง ดังนั้น “โลกาภิวัตน์จึงไม่ใช่โลกของความเป็นหนึ่งเดียวที่กลมกลืนกัน หากแต่คือการรวบรวมกันด้วยภาวะที่ไม่เท่าเทียมกัน สับสนวุ่นวายและซับซ้อน” (จิรวุฒิ เสนาคาม, 2549: 12) ซึ่งนำมาสู่ความร่วมมือ ความขัดแย้ง และ

การสู้รบระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆระหว่างประเทศ ซึ่งล้วนแล้วเคยเกิดขึ้นในอดีตที่เห็นได้จากประวัติศาสตร์

จากข้อมูลทั้งหมดที่กล่าวมาในหัวข้อ 2.3 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ ผู้วิจัยได้นำความรู้ดังกล่าวไปใช้เป็นข้อมูลหาคำตอบในการทำวิจัย ในส่วนของปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการออกแบบแฟชั่นร่วมสมัยของนักออกแบบแฟชั่นชาวเวียดนาม ตั้งแต่ ค.ศ. 2008 – ปัจจุบัน

2.4 ท้องถิ่นภิวัตน์ (Localization)

คำว่า “ท้องถิ่น” ไม่ได้หมายถึงความล้าหลังหรือความเป็นคนบ้านนอก แต่เป็นตัวแทนของคน สัตว์และสิ่งของที่มีอยู่ในกลุ่ม ซึ่งเป็นคำที่ใช้เรียกแทนทุกสิ่งที่อยู่ในสังคมที่เหมือนกัน การแบ่งพื้นที่ท้องถิ่นในอดีตเกิดจากตัวแปรทางสภาพแวดล้อมของภูมิอากาศ เป็นปัจจัยหลัก ลักษณะที่แตกต่างกัน จึงต้องมีการแบ่งเขตออกเป็นฝั่งตะวันออกและตะวันตก โดยถือเอาเส้นศูนย์สูตรเป็นหลัก มีการแบ่งย่อยเป็นทวีปต่างๆ และเป็นประเทศ ซึ่งภายในประเทศมีการแบ่งเป็นภูมิภาคตามลักษณะของภูมิศาสตร์ ในภูมิภาคก็มีการแบ่งเป็นท้องถิ่น เป็นชุมชน ตามพื้นที่ต่างๆ มีผู้คนอาศัยอยู่ท้องถิ่นซึ่งหมายถึงลักษณะของพื้นที่อาศัยของผู้คน ในพื้นที่ดั้งเดิมหรือเป็นชุมชนเก่า มีวัฒนธรรมแบบเดียวกัน มีระบบนิเวศวัฒนธรรมที่เหมือนกัน ดังนั้น คำว่าท้องถิ่น จึงไม่ได้หมายถึงเพียงกลุ่มเล็กๆเท่านั้น แต่รวมหมายถึงคำที่สามารถแทนชื่อประเทศ (Kiat Chaloeunkiat, 2013)

Localization Industry Standard Association ให้คำนิยามท้องถิ่นภิวัตน์ว่าเป็น กลยุทธ์ในระดับธุรกิจ ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนของกระบวนการ ผลิตภัณฑ์ และการให้บริการ เพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าในตลาดที่แตกต่างกัน (พัลลภา ปิตินันต์, 2009) ดังเช่น เบลินดา หว่อง (BELINDA WONG) ประธานผู้บริหารของสตาร์บัคส์ในประเทศไทย (Starbucks) ได้อธิบายถึงการตลาดของสตาร์บัคส์ในประเทศไทยว่า “เราต้องเข้าใจว่าแต่ละท้องถิ่นนั้นมีเอกลักษณ์ เป็นของตนเอง ด้วยเหตุนี้เราจึงไม่สามารถนำแบบอย่างจากที่หนึ่งมาใช้กับอีกที่หนึ่งได้เสมอไป” (พัชรชานนท์ สุธิรณภ, 2555)

แท้จริงคำว่า “ท้องถิ่นภิวัตน์” เกิดขึ้นหลังโลกาภิวัตน์ (Globalization) ซึ่งท้องถิ่นภิวัตน์คือ กลยุทธ์อย่างหนึ่งของโลกาภิวัตน์ (Localization Thai, 2014) แนวคิดการพัฒนาท้องถิ่นภิวัตน์ไม่สามารถแยกออกจากโลกาภิวัตน์ได้ หากแต่กลยุทธ์ท้องถิ่นภิวัตน์และโลกาภิวัตน์เป็นสิ่งที่สนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยเริ่มจากการทำท้องถิ่นภิวัตน์ก่อนและต่อยอดไปสู่โลกาภิวัตน์ (พัลลภา ปิตินันต์, 2009) โดยท้องถิ่นภิวัตน์คือ องค์ประกอบสำคัญและมีความเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจแบบพอเพียง ท้องถิ่นภิวัตน์ถือเป็นแนวความคิดพัฒนาที่มุ่งเน้นการดำรงชีวิตอยู่บนพื้นฐานของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างสมเหตุสมผล ที่พร้อมรับมือกับกระแสโลกาภิวัตน์ซึ่งเป็นกระแสหลัก ที่กำหนดแนวทางการจัดระเบียบโลกในปัจจุบัน (พิจาริณี โสชัยยะกุล) โดยปัจจุบันมีการแข่งขันในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งถือเป็นตัวแปรสำคัญสำหรับประเทศที่กำลังพัฒนา เพื่อให้ทัดเทียมกับประเทศที่พัฒนาแล้ว หรือ ประเทศที่เป็นผู้นำของโลก เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา จีน และญี่ปุ่น เป็นต้น ในขณะเดียวกันกระแสของโลกเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในโลก และอุณหภูมิของโลกยังส่งผลให้สังคมหันมาสนใจว่า ขณะนี้ตนเองทำอะไร อยู่ที่ไหน และมีแนวโน้มโอกาสในอนาคตที่ใด และเป็นอย่างไร เพราะเราไม่ได้อยู่ตัวคนเดียวในโลกอีกต่อไป เพราะสังคมที่กว้างขึ้น ทำให้มีหลายคนจากหลายที่เฝ้ามองมาที่ตัวเรา โดยเครื่องมือที่สำคัญในการติดต่อสื่อสารคือ “ภาษา (วจนภาษา)”

นอกจากนี้ ปัจจุบันยังมีอุปกรณ์ที่ช่วยให้การติดต่อสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น คือเทคโนโลยีทางด้านอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลจำนวนมากหาศาลไว้บนโลกไซเบอร์ อันเป็นแหล่งสืบค้นและศึกษาข้อมูลได้ตลอดเวลา สิ่งเหล่านี้ คือสิ่งที่ทำให้ผู้คนในสังคมทุกระดับชั้นเริ่มมีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป หากแต่การเรียนรู้ใหม่ๆ โดยได้รับความรู้จากเทคโนโลยี อาจไม่จำเป็นให้มนุษย์นั้นต้องวิ่งตามให้ทันเสมอไป ในทางตรงข้าม มนุษย์ควรเรียนรู้ที่จะปรับตัว ซึ่งเป็นกลไกของนิเวศวัฒนธรรม คือทุนทางสังคม ท้องถิ่นที่ตนมีอยู่ ซึ่งหมายถึง อัตลักษณ์ ความเป็นชาตินิยมของตนเองที่ควรจะรักษาไว้ จึงเกิดเป็นความอยู่รอดของท้องถิ่นภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ (Kiat Chaloeemkiat, 2013) ทั้งนี้รูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คนในยุคศตวรรษที่ 21 อาจกล่าวได้ว่าอยู่ภายใต้อิทธิพลกระแสโลกาภิวัตน์ หรือยุคแห่งโลก ไร้พรมแดน และความเจริญทางด้านวัตถุอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ส่งผลทั้งด้านบวกและด้านลบต่อมวลมนุษย์ จึงเกิดแนวความคิดการนำท้องถิ่นภูมิมานำพัฒนาเพื่อหลีกเลี่ยงจากภาวะทางด้านวัตถุนิยม โดยเน้นการพัฒนาบนพื้นฐานของความสมดุล และความเป็นตัวตนเป็นหลักทวนกระแสของโลกาภิวัตน์ (พิจาริณี โลชัยยะกุล)

จากข้อมูลทั้งหมดที่กล่าวมาในหัวข้อ 2.4 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นภูมิมิ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับโลกาภิวัตน์ ผู้วิจัยได้นำความรู้ดังกล่าวไปใช้เป็นข้อมูลชุดเดียวในการทำวิจัย ในส่วนของปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการออกแบบแฟชั่นร่วมสมัยของนักออกแบบแฟชั่นชาวเวียดนาม ตั้งแต่ ค.ศ. 2008 – ปัจจุบัน

2.5 วัฒนธรรมเวียดนาม: กลุ่มชาติพันธุ์ (Vietnamese Culture: Ethnic Groups)

วัฒนธรรมของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เกิดมาจากการรวมกันและการแบ่งแยกกัน ทำให้เกิดวัฒนธรรมใหม่ อันเป็นวัฒนธรรมรวมกันทั่วทั้งภูมิภาค ตามคำกล่าวของนักประพันธ์ชาวอินโดนีเซียในศตวรรษที่ 14-15 ที่ชื่อว่า เอ็มพิยู แทนทูลาร์ (MPU Tantular) กล่าวว่า ลักษณะเฉพาะของวัฒนธรรมในภูมิภาคนี้ คือ “ความเป็นเอกภาพในความหลากหลาย” และกระบวนการของการรวมกันของวัฒนธรรมที่หลากหลายซึ่งแตกต่างกัน

เวียดนามถือเป็นภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ขนาดเล็ก มีภาพลักษณ์ที่หลากหลาย คือ หลากสีสัน หลากกลิ่น หลากรส แต่ก็มีความเลือนรางของกาลเวลาที่สัมพันธ์กับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของเวียดนาม วัฒนธรรมของเวียดนาม สามารถแบ่งได้เป็น 3 แบบ ได้แก่

วัฒนธรรมภูเขา มาจากกลุ่มมอญ-เขมร หรือกลุ่มก่อนยุคอินโดจีน (Protoindochinois) อาศัยอยู่อย่างกระจายตัวตามที่ราบสูง ซึ่งอยู่ทางภาคใต้ตอนบนของเวียดนาม มีอาชีพทำไร่ และคุ้นเคยกับการอาศัยอยู่ในป่าเขา แต่เกรงกลัวอันตรายจากป่าเขา จึงชอบก่อกองไฟและร้องรำทำเพลง

วัฒนธรรมที่ราบลุ่ม มาจากชนเผ่าไต-ไท อาศัยอยู่บริเวณเส้นทางรถไฟของแม่น้ำแดง โดยฝั่งขวาของแม่น้ำเป็นชนเผ่าไต ซึ่งอยู่บริเวณภาคกลางของเวียดนาม ส่วนฝั่งซ้ายของแม่น้ำเป็นชนเผ่าไต-นุง ซึ่งอยู่บริเวณภาคตะวันตกเฉียงเหนือและภาคเหนือของเวียดนาม ชนเผ่าไต-ไทมีความเชี่ยวชาญด้านการทำนาในที่ราบต่ำ เข่งเขา และที่แคบ วัฒนธรรมทะเล มาจากชนเผ่าจาม อาศัยอยู่ทางภาคใต้ของเวียดนาม ประกอบอาชีพทอผ้า ประมง และค้าขาย คุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมทางทะเลเป็นอย่างดี นับถือศาสนาพราหมณ์และอิสลาม

จากทั้ง 3 แบบของวัฒนธรรมที่กล่าวมา วัฒนธรรมที่ราบลุ่ม ถือเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญที่สุด โดยชนเผ่ากิงห์ ซึ่งเป็นชนเผ่าหลักของเวียดนามได้นำรูปแบบวัฒนธรรมนี้ไปปรับใช้และพัฒนา เพื่อเผยแพร่ออกไปทั่วทั้งเวียดนามในเวลาต่อมา นอกจากนี้ เวียดนามยังชนกลุ่มน้อยต่างๆ รวมกันถึง 54 กลุ่มชาติพันธุ์ (Shawn Kingsley, 2008) เช่น กลุ่มม้ง-เย้า ซึ่งกลุ่มเย้าจะอพยพย้ายถิ่นไปเรื่อยๆ ตามที่ทำกิน ส่วนกลุ่มม้งจะมาจากทางเหนือของเวียดนามผ่านมาทางซาปา นิยมทำนาดำบนภูเขา (ฝ่าม ดึก เชียง, 2553)

อย่างไรก็ตาม จากการวิจัยทางด้านวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยต่างๆของเวียดนาม พบว่า วัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยเหล่านั้นไม่มีความสัมพันธ์กับชนเผ่ากิงห์ ซึ่งเป็นชนเผ่าที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของวัฒนธรรมเวียดนาม แต่จะเป็นการมีส่วนร่วมของชนเผ่าต่างๆที่มีผลต่อชนเผ่ากิงห์เท่านั้น (ฝ่าม ดึก เชียง, 2553)

คนเวียดนามหรือเวียดนาม เป็นกลุ่มคนที่อาศัยอยู่บริเวณที่ราบลุ่มดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำแดง ประกอบอาชีพทำนาดำ บริเวณดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำแดงเป็นบริเวณที่เป็นศูนย์รวมของป่าและทะเล และเป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรมของภูมิภาคและของโลก ทำให้คนเวียดนามเรียนรู้วัฒนธรรมที่หลากหลาย และสามารถนำวัฒนธรรมนั้นมาปรับใช้กับลักษณะของตัวเอง เพื่อการปรับตัว และความคล่องตัว ต่อมาในศตวรรษที่ 10 ชาวเวียดนามมีเอกราชและเป็นชนเผ่าหลักของรัฐไต่เหวียด และรัฐไต่เหวียดมีการติดต่อสื่อสารกับชนกลุ่มอื่น นั่นคือ 1.) ติดต่อกับกลุ่มชนในวัฒนธรรมจีน เพื่อก่อตั้งรูปแบบวัฒนธรรมและประเพณีของชาติ และเลียนแบบวัฒนธรรมจีนยุคโบราณ เป็นเส้นทางสู่วัฒนธรรมชั้นสูงของประเทศ 2.) ติดต่อกับกลุ่มชนในวัฒนธรรมฝรั่งเศสและชาติตะวันตก เพื่อให้วัฒนธรรมของชาติตนเองทันสมัย โดยเลียนแบบรูปแบบวัฒนธรรมตะวันตกมาปรับเปลี่ยนเป็นวัฒนธรรมของตนเองที่เกิดจากปัจจัยภายนอก ขณะถูกปกครองโดยชาติตะวันตก ให้เกิดเป็นวัฒนธรรมสมัยใหม่ขึ้น 3.) ติดต่อกับกลุ่มชนในวัฒนธรรมสังคมนิยม เพื่อนำทางให้วัฒนธรรมของชาติตนเองพัฒนาเป็นประเทศอุตสาหกรรมที่ทันสมัย ตามแนวความคิดของโฮจิมินห์ (ฝ่าม ดึก เชียง, 2553) ที่กล่าวมาเป็นผลสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน คนเวียดนามช่วงอายุตั้งแต่ 35-40 ปีขึ้นไป ซึ่งต้องเผชิญกับความยากลำบากจากสงครามมาก่อน โดยเฉพาะคนในเวียดนามใต้ ทำให้มีความคิดที่แตกต่างจากคนรุ่นหลังสงคราม ส่วนคนเวียดนามที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี จะเป็นกลุ่มคนทำงาน ที่ทำงานหนัก มีความคล่องแคล่วว่องไว แต่ทำงานไม่ค่อยประณีต คนเวียดนามในปัจจุบันส่วนใหญ่ มักจะสนใจในเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น พวกอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ และสามารถเรียนรู้และปรับตัวต่อสิ่งใหม่ๆได้อย่างรวดเร็ว แต่ด้วยรายได้ที่ค่อนข้างต่ำและค่าครองชีพที่สูงในเมืองหลวง ทำให้รายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ส่งผลให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในทุกภาคส่วน ตั้งแต่ระบบราชการและเอกชน นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มคนเวียดนามเกี้ยว คือกลุ่มคนเวียดนามที่ไปเติบโตและศึกษาเล่าเรียนจากต่างประเทศ แล้วกลับมาทำงานที่เวียดนาม คนกลุ่มนี้จะมีแนวคิดเป็นตะวันตก พยายามพัฒนาสิ่งที่ทันสมัยเข้ามาปรับใช้ในเวียดนาม และมีบทบาทอย่างมากในการพัฒนาประเทศเวียดนาม แต่คนกลุ่มนี้ยังต้องประสบปัญหาเกี่ยวกับคนเวียดนามหัวโบราณที่ปกครองประเทศและปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันอยู่ จากข้อมูลดังกล่าวทั้งหมด สามารถสรุปอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์เวียดนามได้ว่า คนเวียดนามเป็นคนที่สามารถปรับตัวและเรียนรู้สิ่งต่างๆได้อย่างรวดเร็ว (อาสา อินทวิชัย, 2557)

ตั้งแต่อดีตคนเวียดนามมีการติดต่อกับกลุ่มชนในวัฒนธรรมจีน กลุ่มชนในวัฒนธรรมฝรั่งเศส และกลุ่มชนในวัฒนธรรมสังคมนิยม จนมาถึงปัจจุบันมีกลุ่มคนเวียดนาม ซึ่งเป็นคนเวียดนามที่ไปศึกษาเล่าเรียนและเติบโตจากต่างประเทศ และกลับมาทำงานในเวียดนาม มีแนวความคิดหัวก้าวหน้าตามแบบตะวันตก ประกอบกับอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์เวียดนามที่สามารถเรียนรู้และปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว แฟชั่นร่วมสมัยของเวียดนามจึงมีการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมตะวันออกและวัฒนธรรมตะวันตก โดยส่วนใหญ่เวียดนามรับเอาวัฒนธรรมตะวันออกมาจากจีน และรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกมาจากฝรั่งเศส จากนั้นนำทั้งสองวัฒนธรรมมาผสมผสานกับวัฒนธรรมเวียดนาม อันส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านศิลปะและงานออกแบบแฟชั่นร่วมสมัยในเวียดนาม

2.5.1 อิทธิพลของต่างชาติต่อวัฒนธรรมของเวียดนาม

2.5.1.1 อิทธิพลที่ได้รับจากจีน ในช่วงยุคแรกเริ่มเวียดนามตกอยู่ภายใต้การปกครองของจีน ซึ่งส่งผลในด้านการปกครองอย่างเห็นได้ชัดว่ารับแบบแผนจากแบบจีน เช่น การปกครองแบบมีการตั้งอำนาจเข้าสู่จุดศูนย์กลาง การจัดแบ่ง 6 กระทรวง คือ กระทรวงมหาดไทย (Lai) กระทรวงการคลัง (Le) กระทรวงพิธีกรรม (Ho) กระทรวงกลาโหม (Binh) กระทรวงยุติธรรม (Hinh) และกระทรวงโยธาธิการ (Cong) แต่ด้วยราชสำนักเวียดนามมีขนาดเล็กกว่าจีน จึงทำให้แตกต่างจากจีน แต่ทั้งนี้ข้าราชการเวียดนามต้องสอบเข้ารับราชการซึ่งได้รับแบบแผนนี้จากจีนเช่นกัน นอกจากนี้จักรพรรดิเวียดนามยังยึดถือธรรมเนียมตามแบบจีน เช่น การขึ้นครองราชย์ที่มีการตั้งปรีชศก การใช้คำอ้างถึงองค์จักรพรรดิด้วยคำว่า “องค์เหนือหัวเหนือเกล้า (หว่างเถื่อง)” และการใช้คำลงท้ายด้วยคำว่า “โต” หรือ “ตง” อันหมายถึงบรรพชน โดยใช้คำนี้อย่างถวายพระนามใหม่เมื่อจักรพรรดิสิ้นพระชนม์ นอกจากนี้ จักรพรรดิอาวุโสจะมีอิทธิพลและอำนาจค่อนข้างมากกว่าจักรพรรดิปัจจุบัน

ในด้านกฎหมาย ก่อนที่จีนเข้ามาปกครองเวียดนาม สตรีเวียดนามมีบทบาทไม่ต่างจากสตรีในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากนัก แต่หลังจากการปกครองของจีนทำให้บทบาทของสตรีเปลี่ยนแปลงไป เช่น ภรรยาต้องปฏิบัติหน้าที่ในครอบครัวอย่างเคร่งครัด ห้ามภรรยาออกจากบ้านสามีโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นต้น

ในด้านขนบธรรมเนียมวัฒนธรรม การบันทึกประวัติศาสตร์ของเวียดนามในตอนต้น ถูกเขียนบันทึกตามหลักของการเขียนประวัติศาสตร์แบบจีน มีการบรรยายเล่าถึงเหตุการณ์แทรกด้วยบทวิจารณ์และทัศนคติของผู้ที่เขียนบันทึก โดยสอดแทรกหลักคุณธรรมตามหลักของขงจื้อ โดยเขียนบันทึกด้วยอักษรเวียดนามชื่อว่า “จื๋อโนม” ซึ่งดัดแปลงมาจากอักษรจีนในช่วงศตวรรษที่ 13

ในเรื่องของการแต่งงาน เวียดนามมีประเพณีดั้งเดิมของตนเอง เช่น ครอบครัวฝ่ายหญิงเรียกร้องสวดจากครอบครัวฝ่ายชาย จนกระทั่งเมื่อจีนเข้ามา จึงมีการเปลี่ยนแปลงคล้ายคลึงกับประเพณีของจีนซึ่งยังใช้จวบจนปัจจุบัน

นอกจากนี้สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนคือเครื่องแต่งกายซึ่งเวียดนามรับมาจากจีนเช่นกัน ในสมัยจักรพรรดิมีนาม พระองค์ออกกฎหมายให้สตรีทางเวียดนามตอนเหนือสวมใส่กางเกงขายาวแบบจีนแทนการสวมใส่กระโปรง อย่างไรก็ตาม กฎหมายนี้มีผลต่อการแต่งกายของสตรีที่อาศัยอยู่ในเมืองใหญ่ทางตอนเหนือในกลุ่มข้าราชการ หรือ พ่อค้าแม่ค้า มากกว่าคนในชนบท เช่น

ชาวนา ซึ่งมีฐานะที่ยากจน นอกจากนี้อาคารบ้านเรือน การตกแต่งภายใน ตลอดจนอาหารของเวียดนามมีความคล้ายคลึงกับจีนเป็นอย่างมาก (วรพร ภู่งศ์พันธุ์, ม.ป.ป.)

2.5.1.2 อิทธิพลที่ได้รับจากฝรั่งเศส ชาตินะวันตกเริ่มเข้ามาในเวียดนามในช่วงปี 1600 โดยจุดประสงค์แรกเริ่มคือ ต้องการเผยแพร่ศาสนาคริสต์และทำการค้าระหว่างประเทศ จนกระทั่งฝรั่งเศสบุกโจมตีเวียดนามในค.ศ. 1862 และตกเป็นเมืองขึ้นในช่วง ค.ศ. 1940 – 1954 จากนั้นเวียดนามถูกรวมเข้ากับกัมพูชาและลาวซึ่งตกอยู่ใต้อาณานิคมของฝรั่งเศส เรียกว่า สหพันธอินโดจีน ในคริสต์ศตวรรษที่ 20 การเข้ามายุติปกครองเวียดนามของฝรั่งเศสก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ มีการจัดรูปแบบการเมืองการปกครอง และการศึกษาของเวียดนามใหม่ ทำให้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอีกด้วย (Nootjarin Jitchai , 2013)

หลังจากฝรั่งเศสยึดครองเวียดนามได้ทั้งประเทศใน ค.ศ. 1884 แล้ว แต่เนื่องจากฝรั่งเศสได้ยึดครองกัมพูชาและลาวไว้เป็นอาณานิคมด้วย จึงต้องบริหารอาณานิคมในอินโดจีนเป็นแบบแผนเดียวกัน โดยจัดตั้งสหพันธอินโดจีนขึ้นในวันที่ 17 เดือนตุลาคม ค.ศ. 1887 ฝรั่งเศสได้ดำเนินนโยบายแบ่งแยกและปกครอง โดยได้แบ่งเวียดนามเป็น 3 ประเทศ คือ โคชินจีน อันนัม และ ตังเกี๋ย โดยให้มีการปกครองที่แยกกัน แต่เมื่อรวมกันกับกัมพูชาและลาวจะถูกเรียกว่า อินโดจีนของฝรั่งเศส โดยการดูแลและกิจการงานทั้งหมด เช่น การเงิน สาธารณสุข การสื่อสาร และการค้าอื่นๆ จะขึ้นอยู่กับกระทรวงอาณานิคมที่จัดตั้งโดยรัฐบาลฝรั่งเศส ซึ่งจุดประสงค์หลักของการปกครองและจัดตั้งอินโดจีนนี้ เพื่อทำลายเอกภาพของชาติเวียดนาม จะได้ง่ายต่อการปกครองนั่นเอง และใน ค.ศ. 1899 รัฐบาลอาณานิคมของฝรั่งเศสมีการยกเลิกการเก็บภาษีและจ่ายเงินค่าใช้จ่ายในสำนักงานส่วนพระองค์ ส่วนในอันนัมและตังเกี๋ย ในระดับเมืองและในระดับชนบท การจัดการบริหารดังกล่าวไม่มีการเปลี่ยนแปลงใดใดที่สำคัญจนสิ้นสุดสมัยอาณานิคมของฝรั่งเศส

ฝรั่งเศสเข้ายึดครองเวียดนามด้วยวัตถุประสงค์สำคัญด้านเศรษฐกิจ ในขณะเดียวกันก็มุ่งเผยแพร่อารยธรรมฝรั่งเศสในเวียดนามโดยเริ่มจากการจัดระบบการศึกษาใหม่ เพื่อให้ชาวเวียดนามสามารถรู้และเข้าใจการบริหารราชการของฝรั่งเศสและอารยธรรมฝรั่งเศส โดยฝรั่งเศสจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดราชการขึ้นใน ค.ศ. 1873 ที่ไซ่ง่อน เพื่อให้ทั้งข้าราชการฝรั่งเศสเรียนรู้ภาษาเวียดนามและให้ชาวเวียดนามเรียนรู้ภาษาฝรั่งเศส หลังจากนั้นฝรั่งเศสมองเห็นถึงปัญหาการใช้ภาษาเวียดนามหรือภาษาฮ้านที่เขียนด้วยอักษรจีน จึงมีการประดิษฐ์ “ภาษาโกว๊กหงือ” (Quoe Ngu) ขึ้นมาใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งเป็นภาษาเวียดนามที่ใช้อักษรโรมัน และยกเลิกการเรียนการสอนตามแบบขงจื้อแบบจีนแล้วสอนวิชาใหม่ตามแบบฝรั่งเศสแทนโดยใช้ ภาษาฝรั่งเศสและภาษาโกว๊กหงือ และยังได้ยกเลิกระบบการสอบเข้ารับราชการแบบจีนอีกด้วย โดยแผนการศึกษาระดับสามัญในเวียดนาม มีการจัดเนื้อหาหลักสูตรทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ปลุกฝังให้ชาวเวียดนามเห็นถึงความยิ่งใหญ่ของประวัติศาสตร์และอารยธรรมฝรั่งเศสเป็นหลัก ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ระบบการศึกษาแบบใหม่ที่ฝรั่งเศสใช้ในเวียดนาม ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิด ความรู้และปัญญาของชาวเวียดนามเป็นอย่างมาก ซึ่งความรู้แบบใหม่ของฝรั่งเศสนี้เข้ามาแทนที่เวียดนามแบบดั้งเดิม เพราะความรู้แบบใหม่จะให้โอกาสใน

การสร้างภาพลักษณ์ในชีวิตภายใต้อาณานิคม โดยระบบการศึกษาตามประเพณีถูกทดแทนอย่างช้าๆ ด้วยสิ่งที่เรียกว่า “ฝรั่งเศส-เวียดนาม” นอกจากนี้ในยุคการปกครองของฝรั่งเศสนี้ ผู้หญิงได้รับโอกาสให้ศึกษาเทียบเท่าเหมือนกับผู้ชายอีกด้วย

ในด้านเศรษฐกิจและสังคม ในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมเมืองตามเมืองใหญ่ในเวียดนาม เช่น เมืองไซ่ง่อน โดยรัฐบาลอาณานิคมได้จัดวางผังเมืองตามแบบฝรั่งเศส อีกทั้งฝรั่งเศสเข้ามาพัฒนาการปลูกข้าวโดยมีจุดประสงค์เพื่อการส่งออก รวมทั้งยังทำกิจกรรมเศรษฐกิจด้านอื่นๆ เช่น การทำสวนยางพารา การทำธุรกิจการเงินและการธนาคาร และการขนส่งสินค้า เป็นต้น ซึ่งการก่อตั้งโครงสร้างทางเศรษฐกิจของอาณานิคม มีจุดประสงค์เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่บริษัทฝรั่งเศสที่ได้ลงทุนกิจการในอินโดจีน อาณานิคมจึงกลายเป็นแหล่งระบายสินค้าของอุตสาหกรรมฝรั่งเศส และยังเป็นผู้จัดหาวัตถุดิบและแรงงานราคาถูกอีกด้วย ซึ่งตรงตามจุดประสงค์ของฝรั่งเศสคือ “อาณานิคมเพื่อการส่งออก”

ในด้านสังคม เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การขยายของระบบการศึกษาแบบใหม่ การแพร่หลายของสิ่งพิมพ์ต่างๆ จึงมีผลต่อการก่อตัวของกลุ่มสังคมแบบใหม่ในเวียดนาม ซึ่งระบบการศึกษาแบบใหม่และการเรียนรู้วัฒนธรรมของฝรั่งเศส ส่งผลให้เกิดค่านิยมและการประพฤติปฏิบัติตัวของหนุ่มสาวเวียดนามบางกลุ่มเปลี่ยนไป จารีตและความเชื่อทางสังคมแบบเก่าของเวียดนามค่อยๆ เลือนหายไป ขณะที่ความคิดและค่านิยมแบบใหม่อันเป็นอิทธิพลจากสิ่งพิมพ์และวัฒนธรรมจากภายนอกเข้ามาแทนที่ หากแต่ภายใต้การยึดปกครองของฝรั่งเศสนั้น เกิดขบวนการขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราชมาโดยตลอด โดยเฉพาะ “พรรคคอมมิวนิสต์แห่งอินโดจีน” ที่จัดตั้งขึ้นโดยกลุ่มปัญญาชนที่ได้รับการศึกษาแบบฝรั่งเศสได้จัดตั้ง ภายใต้ผู้นำโดยเหงวียน อายกว๊อก หรือที่รู้จักในนาม โฮจิมินห์ ซึ่งขบวนการนี้มีบทบาทสำคัญในการต่อสู้เพื่อเรียกร้องเอกราชของเวียดนามจนได้รับเอกราชและกลายเป็นประเทศที่มีระบอบปกครองแบบสังคมนิยม (ชนันท์ ปุณวรณา, 2556)

ในด้านการเผยแพร่ศาสนาคริสต์ที่เดิมทีคือจุดประสงค์แรกของฝรั่งเศสนั้น ปัจจุบันมีชาวเวียดนามที่นับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกเพียง 6% เท่านั้น

ในด้านอาหาร ชาวเวียดนามกลับไม่ได้รับอิทธิพลจากฝรั่งเศสมากนัก ทั้งๆ ที่ฝรั่งเศสคือประเทศที่มีอาหารเลื่องชื่อติดอันดับโลก ชาวเวียดนามกลับยังคงยึดตามแบบหลักอาหารคล้ายอาหารจีนและอาหารเอเชีย แต่มีอาหารชนิดหนึ่งที่เกิดจากการผสมผสานของวิธีการทำอาหารของฝรั่งเศส คือ การรับประทานขนมปังบาร์เก็ต (Baguette) แต่มีการดัดแปลงด้วยการทานควบคู่กับเนื้อหมูย่างและผักแทนซาลามี่ (Salami) และ ชีส (Cheese) ชื่อว่า บันหมี่ (Banh mi) นอกจากนี้ วิถีชีวิตการดื่มกาแฟถูกเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมเวียดนามจนเกิดกาแฟเวียดนามที่มีรสชาติหวานจัดจากนมข้น จนเวียดนามได้กลายเป็นผู้ผลิตกาแฟรายใหญ่อันดับหนึ่งของโลกแทนประเทศบราซิลในเวลาต่อมา

ในด้านศิลปะและสถาปัตยกรรม จะเห็นได้ชัดในเมืองฮานอยซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของเวียดนาม มีตึกอาคารบ้านเรือนตามแบบฉบับของฝรั่งเศสอยู่ทั่วไปในรูปแบบโคโลเนียล แต่โดยภาพรวมแล้วนั้น อาคารบ้านเรือนของเวียดนามจะได้รับอิทธิพลมาจากจีนเสียมากกว่า (Justlanded, n.d.)

2.5.1.3 อิทธิพลที่ได้รับจากญี่ปุ่น ในช่วงศตวรรษที่ 15-19 เมืองฮอยอันเป็นเมืองท่าที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในย่านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากมีชาวจีน ญี่ปุ่นมาตั้งถิ่นฐานและชาติอื่นๆ มาค้าขายในเมืองนี้ทั้งชาวยุโรป เช่น โปรตุเกส ฝรั่งเศส อังกฤษ และชาวเอเชีย เช่น Philipinos ไทย และอินเดีย จึงเป็นเหตุให้ฮอยอันจึงกลายเป็นเมืองท่าค้าขายและเป็นชุมชนแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมทั้งจากประเทศตะวันตกและประเทศตะวันออกซึ่งสามารถเห็นได้จาก สถาปัตยกรรมที่เมืองฮอยอัน มีการผสมผสานระหว่างรูปแบบสิ่งก่อสร้างแบบจีนและญี่ปุ่น ซึ่งพบเห็นได้ทั่วไปในเมือง โดยที่เห็นชัดเจนคือ สะพานที่เรียกชื่อว่า “สะพานญี่ปุ่น (Japanese Covered Bridge)” ถูกสร้างขึ้นในปี ค.ศ. 1953 โดยชาวญี่ปุ่น ลักษณะรูปทรงของสะพานมีลักษณะโค้ง มีหลังคามุงกระเบื้องเป็นคลื่น และกลางสะพานมีเจดีย์ทรงจัตุรัส ส่วนอาคารบ้านเรือนภายในเมืองมีความหลากหลาย ทุกหลังมีเอกลักษณ์ของตนเองในเรื่องของรูปทรงอาคารและการออกแบบตกแต่งรายละเอียดประตูแกะสลัก ลายปูนปั้น ตลอดจนวัฒนธรรมการห้อยประดับโคมไฟหน้าบ้าน (พัลลภ กฤตยานวัช, ม.ป.ป.)

2.5.1.4 อิทธิพลที่ได้รับจากสหรัฐอเมริกา เมื่อเสร็จสิ้นสงครามโลกครั้งที่ 2 ฝรั่งเศสพยายามที่จะยึดอำนาจปกครองในเวียดนามอีกครั้ง โฮจิมินห์ จึงก่อตั้งขบวนการคอมมิวนิสต์ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อต่อต้านฝรั่งเศส จนเป็นสาเหตุทำให้เกิดสงครามระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามกับฝรั่งเศส ตั้งแต่ ค.ศ. 1946 จนถึง ค.ศ. 1954 ซึ่งโฮจิมินห์สามารถนำพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้รับชัยชนะ ทำให้ฝรั่งเศสต้องให้เอกราชกับเวียดนามและเจรจาสงบศึกที่นครเจนีวา โดยเวียดนามถูกแบ่งออกเป็นสองส่วน โดยเวียดนามเหนืออยู่ภายใต้การปกครองของโฮจิมินห์ และเวียดนามใต้อยู่ภายใต้การปกครองของจักรพรรดิ บ่าวใต้ (Bao Dai) ซึ่งเป็นผู้ได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกา เวียดนามอาจไม่ได้รับศิลปวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตจากคนอเมริกันโดยตรง หากแต่คนเวียดนามบางส่วนได้รับอิทธิพลแนวคิดเรื่องประชาธิปไตยและเสรีภาพมาจากอเมริกา โดยสหรัฐอเมริกาเริ่มส่งที่ปรึกษาทางทหารและส่งอาวุธยุทโธปกรณ์เพื่อพัฒนากองทัพให้กับเวียดนามใต้ ในช่วงสมัยประธานาธิบดีไอเซนฮาวร์ และประธานาธิบดีจอห์น เอฟ. เคนเนดี ซึ่งภายหลังต่อมาเมื่อเคนเนดีเสียชีวิตจากการลอบสังหารที่เมืองดัลลัส เท็กซัส รองประธานาธิบดีจอห์นสันจึงได้รับตำแหน่งผู้นำสหรัฐแทน ได้ส่งกำลังพลนับแสนคนพร้อมอาวุธที่มีคุณภาพร้ายแรง เพื่อเข้ามาสกัดกั้นการคุกคามของคอมมิวนิสต์ในเวียดนามในขณะนั้น ทำให้สงครามเวียดนามขยายตัวและรุนแรงมากขึ้น นับแต่ ค.ศ. 1965 เป็นต้นมา จนกระทั่งเกิดสงครามเวียดนามขึ้น (ค.ศ. 1957-1975) ซึ่งเป็นสงครามระหว่างเวียดนามเหนือกับเวียดนามใต้ หรือการต่อสู้ระหว่างคอมมิวนิสต์และประชาธิปไตย โดยเวียดนามเหนือได้รับการสนับสนุนจากรัสเซียและจีน และเวียดนามใต้ได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกา สงครามเวียดนามสิ้นสุดลงเมื่อวันที่ 30 เมษายน ค.ศ. 1975 ซึ่งทำให้สหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นผู้สนับสนุนเวียดนามใต้ต้องเสียเกียรติในฐานะผู้แพ้สงคราม และเวียดนามถูกรวมกันเป็นหนึ่งเดียวโดยผู้นำเวียดนามเหนือ ภายหลังสงครามเวียดนาม เวียดนามมีภัยคุกคามใหม่จากประเทศมหาอำนาจแห่งเอเชียคือจีน ซึ่งในขณะนั้นสหภาพโซเวียตได้ล่มสลายลงไปแล้ว จึงไม่มีผู้คานอำนาจเหมือนในสมัยยุคสงครามเย็น ผู้นำเวียดนามจึงต้องกลับไปพึ่งสหรัฐอเมริกาเพื่อคานอำนาจและอิทธิพลของจีนได้ เพราะเวียดนามมีความต้องการจะฟื้นฟูประเทศ ผู้นำจึงมีความหวังจากการค้าขายและการลงทุนจาก

สหรัฐอเมริกา ตลอดจนเวียดนามทราบดีถึงความล้ำยุคและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีของสหรัฐอเมริกา อีกทั้งเวียดนามมีความต้องการเป็นสมาชิกของหุ้นส่วนทรานสแปซิฟิก (Trans-Pacific Partnership – TPP) และต้องการส่งคนเวียดนามมาศึกษาต่อในอเมริกาเพื่อนำความรู้กลับไปพัฒนาประเทศ ในขณะเดียวกันสหรัฐอเมริกาเองต้องการจะกู้อิทธิพลของตนกลับคืนมาในภูมิภาคนี้เช่นกัน ประกอบกับชายฝั่งเวียดนามมีแหล่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติที่สำคัญซึ่งสหรัฐอเมริกาต้องเข้าถึงแหล่งพลังงานทุกแห่งในโลก และเวียดนามเป็นแหล่งของแรงงานราคาต่ำที่ดี จึงทำให้มีผลประโยชน์ร่วมกัน (Vorawut, 2013)

2.5.2 การอพยพย้ายถิ่นฐาน

ตั้งแต่ช่วงยุคก่อนเกิดสงครามเวียดนาม จนกระทั่งหลังสงครามเวียดนามจบลง มีประชากรเวียดนามจำนวนมากที่ย้ายถิ่นฐานไปอยู่ประเทศอื่น โดยคนเวียดนามย้ายถิ่นฐานไปอยู่สหรัฐอเมริกามีมากเป็นอันดับหนึ่ง ตามด้วยประเทศออสเตรเลีย และประเทศฝรั่งเศสตามลำดับ

2.5.2.1 การอพยพย้ายถิ่นฐานไปประเทศสหรัฐอเมริกา ในช่วงยุคสมัยสงครามเวียดนาม มีชาวเวียดนามจำนวนมากที่หวาดกลัวอิทธิพลของลัทธิคอมมิวนิสต์ จึงมีคนเวียดนามจำนวนหนึ่งที่ได้สหรัฐอเมริกาช่วยเหลือให้อพยพออกจากเวียดนามประมาณ 125,000 คน ซึ่งภายหลังคือกลุ่มคนยุคแรกที่ได้สัญชาติอเมริกัน (Vietnamese American) ในช่วงสมัยประธานาธิบดีฟอร์ด (Ford) โดยมีการอพยพคนเวียดนามครั้งแรกในช่วงปี ค.ศ. 1975 หลังจากสงครามยุติลงโดยทางอากาศ และครั้งที่สองโดยทางเรือขนส่งในช่วงประมาณปี ค.ศ. 1977 - 1980 ซึ่งทำให้ครอบครัวชาวเวียดนามได้ตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยและทำงานใหม่ในประเทศสหรัฐอเมริกา สำหรับคนเวียดนามผู้อพยพย้ายถิ่นฐานที่อาศัยอยู่ที่สหรัฐอเมริกานั้นยังนำวัฒนธรรมของตนเองมาด้วยเช่นกัน ทั้งภาษาเวียดนามที่ยังคงใช้ภายในกลุ่มคนเวียดนามด้วยกันเองและภายในครอบครัว ตลอดจนวัฒนธรรมที่ปลูกฝังให้ลูกหลานต้องมีการศึกษาที่ดี และมีสังคมที่ดีกว่าเดิม โดยกลุ่มคนเวียดนามในสหรัฐอเมริกามีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้เข้ากับวัฒนธรรมของคนอเมริกัน หากแต่ยังคงขนบธรรมเนียมประเพณีของตนเอาไว้อย่างเห็นได้ชัดคือเรื่องของการให้ความสำคัญกับครอบครัว และการเคารพผู้ใหญ่และผู้อาวุโสกว่า (Peter H. Tran, 2011)

2.5.2.2 การอพยพย้ายถิ่นฐานไปประเทศออสเตรเลีย การอพยพของคนเวียดนามย้ายถิ่นฐานไปอยู่อาศัยที่ประเทศออสเตรเลียแบ่งเป็น 3 ช่วงใหญ่ๆ คือ ช่วงช่วยเหลือเด็กกำพร้าในช่วงก่อนปี ค.ศ. 1975 ช่วงการย้ายถิ่นฐานตั้งรกรากใหม่ในช่วงปี ค.ศ. 1975 - 1985 และช่วงการกลับมาใช้ชีวิตแบบครอบครัวอีกครั้งในช่วงปลายยุค 80 โดยตั้งแต่ปี 1958 เด็กนักเรียนเวียดนามได้รับการศึกษาจนถึงเรียนมหาวิทยาลัยภายใต้แผนการโคลัมโบ (Colombo Plan) โดยเมื่อนักเรียนเหล่านี้สำเร็จการศึกษาจะต้องกลับไปยังประเทศเวียดนาม ในช่วงปี ค.ศ. 1975 มีประชากรชาวเวียดนามเพียงประมาณ 1,000 คนเท่านั้นที่อยู่อาศัยที่ประเทศออสเตรเลีย นอกนั้นจะเป็นนักเรียนในแผนการโคลัมโบ 335 คน นักเรียนที่มาเรียนด้วยตัวเอง 130 คน และเด็กกำพร้าที่ครอบครัวชาวออสเตรเลียรับอุปการะ 500 คน และในภายหลังเมื่อสิ้นสุดสงครามเวียดนาม ออสเตรเลียรับผู้อพยพจากภัยสงครามเพิ่มอีกประมาณ 2,427 คน และในปี ค.ศ. 1981 พบว่ามีชาวเวียดนามที่อาศัยอยู่ในออสเตรเลียเพิ่มมากขึ้นถึง 41,096 คน ซึ่งผู้ที่ลี้ภัยส่วน

ใหญ่ในกลุ่มแรกคือ กลุ่มเศรษฐีชาวเวียดนาม นักธุรกิจชาวจีนที่อยู่อาศัยในเวียดนาม และคนเวียดนามที่นับถือศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิก โดยในปี ค.ศ. 1991 มีคนเวียดนามที่ย้ายถิ่นอาศัยมาอยู่ที่ประเทศออสเตรเลียมากถึง 124,800 คน (NSW Government, n.d.)

2.5.2.3 การอพยพย้ายถิ่นฐานไปประเทศฝรั่งเศส หลังจากลงนามสัญญาสิ้นสุดสงครามที่เมืองเจนีวาระหว่างเวียดนามและฝรั่งเศส และเวียดนามได้รับเอกราช มีคนเวียดนามผู้ที่รักดีต่อรัฐบาลฝรั่งเศสและผู้ที่แต่งงานกับคนฝรั่งเศสได้อพยพไปอยู่อาศัยที่ประเทศฝรั่งเศสทางตอนใต้ของบอร์เนียว โดยเมืองที่มีคนเวียดนามย้ายเข้าไปอยู่อาศัยค่อนข้างเยอะคือ เมืองแซงต์-ลิวอด-ซู-ลอต (Sainte-Livrade-sur-Lot) ซึ่งใกล้กับแคว้นบอร์กโด (Bordeaux) โดยมีผู้ดูแลคือ the Centre d'Accueil des Français d'Indochine (Reception Center for the French of Indochina) ซึ่งมีการก่อสร้างตึกอาคารบ้านเรือนต่างๆตามศิลปะสถาปัตยกรรมแบบเวียดนาม และมีการสร้างวัดศาสนาพุทธ ตลาด โรงเรียน และ สถานที่ทางการแพทย์ หลังจากนั้นในช่วงสงครามเวียดนาม มีนักเรียนจากเวียดนามได้จำนวนหนึ่งและกลุ่มคนทำการค้าขนขึ้นกลางได้เดินทางอพยพมาประเทศฝรั่งเศสในช่วงราวปี ค.ศ. 1950 – 1970 และกลุ่มคนผู้อพยพผู้มาอาศัยที่ฝรั่งเศสในตอนต้นที่เดินทางกลับไปยังประเทศเวียดนามแล้ว ได้เดินทางอพยพมาที่ประเทศฝรั่งเศสอีกครั้ง ด้วยสาเหตุสถานการณ์สงครามแย่งมาก โดยคนส่วนใหญ่เลือกที่จะอยู่อาศัยที่ประเทศฝรั่งเศสอย่างถาวรและได้พาครอบครัวของตนเองมาอยู่อาศัยด้วย จึงเป็นจุดเริ่มต้นของกลุ่มคนเวียดนาม-ฝรั่งเศส (Vietnamese French) จนถึงทุกวันนี้ (Ember, Ember and Skoggard, 2005)

2.5.2.4 การอพยพย้ายถิ่นฐานกลับสู่ประเทศเวียดนาม ตั้งแต่ช่วงก่อนสมัยสงครามเวียดนามจนเมื่อสงครามได้จบลง ชาวเวียดนามได้ล้มตายนับล้านคนในประเทศเวียดนามและอพยพลี้ภัยออกนอกประเทศหลายแสนคนในช่วงยุค 80 และในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาจะมีคนเวียดนามที่อยู่ต่างประเทศทั่วโลกราว 3.2 ล้านคน แต่มีกลุ่มคนเวียดนามในต่างประเทศ หรือที่เรียกว่า เวียดเกียว (Vietkieu) ที่มีความประสงค์จะกลับถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเองมากขึ้นเรื่อยๆหลังปี ค.ศ. 1986 หลังจากประเทศเวียดนามมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ‘โดยเหมา’ ซึ่งเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจประเทศที่ชัดเจนและมีบทบาทต่อประเทศเป็นอย่างมาก โดยมีอดีตนายกรัฐมนตรี นายโว วัน เกียต เป็นผู้ริเริ่มนโยบายนี้ ซึ่งทำให้เวียดเกียวมีความต้องการอยากกลับบ้านเกิดของตนเองอีกครั้ง โดยกลุ่มคนที่มีความต้องการจะกลับประเทศส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มคนสูงอายุที่ต้องการจะใช้ชีวิตเกษียณบั้นปลายชีวิตที่บ้านเกิดของตนเอง และกลุ่มคนเวียดเกียวที่ต้องการสร้างบ้าน ครอบครัว และทำธุรกิจของตนเองในประเทศเวียดนาม ด้วยเหตุผลของคนเวียดเกียวในรุ่นแรกที่มีจุดประสงค์อยากให้เวียดเกียวรุ่นสองและรุ่นสาม ได้รู้จักกับประเทศชาติกำเนิดของตนเอง เนื่องจากคนเวียดเกียวในยุคหลัง ต่างซึมซับวัฒนธรรมของประเทศที่อยู่อาศัยโดยแทบจะไม่รู้เรื่องราวของประเทศเวียดนามเลย ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญต่อโครงสร้างการพัฒนาประเทศเวียดนามในอนาคต (Rattiya Songkhramwongsakul, 2009)

2.5.3 การแบ่งสถานะทางสังคมเวียดนาม

เรื่องการแบ่งชนชั้นทางสังคมหากมองย้อนกลับไปดูประวัติศาสตร์จะพบว่า มีการแบ่งชนชั้นวรรณะมาตั้งแต่สมัยยุคการปกครองของชนชาติจีน ซึ่งจักรพรรดิ เชื้อพระวงศ์ มีอำนาจสูงสุด

ตลอดจนข้าราชการแผ่นดิน ขนจนกระทั่งในเวลาต่อมาชนชั้นสังคมขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา ความรู้ และ ความเชี่ยวชาญเป็นหลัก ขนชั้นสังคมเวียดนามถูกแบ่งตามระดับความรู้และอาชีพที่ทำในเวียดนาม ซึ่งการศึกษาจะเป็นสิ่งที่ทำให้ยกระดับตนเองขึ้นไปได้ จึงเป็นหนทางที่ทำให้คนเวียดนามที่ต้องการจะผลักดันตัวเองให้ไปอยู่ในสังคมที่สูงกว่าเดิม และทำให้ครอบครัวคนเวียดนามจึงให้ความสำคัญต่อการศึกษาเป็นอย่างมาก ในขณะที่เดียวกันกลุ่มคนเวียดนามที่อพยพเดินทางไปใช้ชีวิตต่างแดนหรือที่เรียกว่าเวียดนามเกียวนั้น เมื่อเดินทางกลับมาที่ประเทศบ้านเกิดของตนเองกลับมีสถานะทางสังคมที่แตกต่างจากคนเวียดนามที่อยู่อาศัยที่ประเทศตนเอง กล่าวคือ คนเวียดนามเกียถูกจัดอยู่ในกลุ่มคนที่มีชีวิตที่หรูหรา เหตุด้วยคนเวียดนามผ่านการใช้ชีวิตในต่างแดนซึ่งมักเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีชีวิตการเป็นอยู่ที่ดี และได้รับวัฒนธรรมผสมผสานที่หลากหลาย อีกทั้งการแต่งกายที่แตกต่างจากคนเวียดนามท้องถิ่น เช่น คนเวียดนามในช่วงยุค 60's มีการสวมใส่กางเกงยีนส์และรองเท้ากีฬา ในขณะที่คนเวียดนามท้องถิ่นในวัยเดียวกันกลับสวมใส่ชุดที่เป็นทางการมากกว่า เช่น สวมใส่เสื้อเชิ้ตผ้าฝ้ายกับกางเกงขายาว แต่ถึงอย่างไรก็ตาม เนื้อแท้แล้วนั้นคนเวียดนามก็คือคนเวียดนามมาโดยตลอด แม้ว่าความรู้สึกของคนเวียดนามท้องถิ่นที่มีต่อคนเวียดนามเกียวนั้น เหมือนคนชาติผสมระหว่างคนเวียดนามและคนตะวันตก หรือ ลูกครึ่งเวียดนามตะวันตก (Rattiya Songkhramwongsakul, 2009)

2.5.4 วัฒนธรรมข้ามชาติ (Cross Cultural)

นฤพนธ์ ตัววิเศษ ได้อธิบายถึงเรื่องวัฒนธรรมข้ามชาติ โดยอ้างอิงมาจากบทความของ Jinda (1996) ว่าในปัจจุบัน นักมานุษยวิทยาพบประเด็นที่นอกเหนือจากการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมที่ต่างกันไป เพราะโลกมีวิธีใหม่ในการสร้างสัมพันธ์ ด้วยเทคโนโลยีที่เห็นได้ชัดเจนคือด้านการขนส่งและการสื่อสาร เช่น เครื่องบิน โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ ทำให้โลกติดต่อสัมพันธ์กันอย่างสะดวกขึ้น ผู้คนจึงหลั่งไหลไปยังที่ต่างๆ ภาพลักษณ์ และวัตถุต่างๆ ถูกส่งต่อข้ามพรมแดน จึงเกิดการถกเถียงต่างๆ ต่อ สันค้า สื่อ และความหลากหลายทางวัฒนธรรมโลก ซึ่งมีการอพยพย้ายถิ่นฐาน ความสัมพันธ์จึงถูกเชื่อมโยงเข้าด้วยกันจนเกิดการหลั่งไหลทางวัฒนธรรมข้ามพรมแดน หรือ ลักษณะข้ามพรมแดนรัฐชาติ (Transnationalism) โดยจากการศึกษาของอัพพาดูไร (Arjun Appadurai) ได้กล่าวว่าลักษณะการข้ามพรมแดนมี 5 ลักษณะคือ

1. พรมแดนชาติพันธุ์ (Ethnoscapes) เกิดการเคลื่อนไหวของผู้คน เช่น นักท่องเที่ยว คนอพยพ คนถูกเนรเทศ คนย้ายถิ่นอาศัย และคนทำงาน โดยกลุ่มคนอพยพและคนทำงานมักเกิดขึ้นกลุ่มประเทศโลกที่3 ซึ่งเป็นแหล่งคนแรงงานจำนวนมากที่ต้องย้ายถิ่นฐานไปยังประเทศอื่น
2. พรมแดนเทคโนโลยี (Technoscapes) เทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารหลั่งไหลโดยบริษัทการค้าต่างๆ กิจกรรมพาณิชย์เกิดขึ้นในหลายประเทศ
3. พรมแดนการเงิน (Finanscapes) ตลาดการค้าการลงทุนทำให้มีการหลั่งไหลของเงินตราอยู่เสมอ ซึ่งการเคลื่อนไหวของเงินตราเป็นเรื่องที่ไม่สามารถกำหนดขอบเขตได้ เหตุเพราะนายทุนแสวงหาผลกำไรจึงต้องติดต่อกับต่างประเทศมากขึ้นมากกว่าที่จะลงทุนภายในประเทศเพียงอย่างเดียว

4. พรมแดนสื่อ (Mediascapes) ภาพลักษณ์ของความจริงถูกสร้างขึ้นและเผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ และภาพยนตร์ โดยพรมแดนสื่อทำให้เรื่องราวของผู้คนจากทั่วโลกสามารถรับรู้ในวงกว้าง และทำให้คนท้องถิ่นมีโอกาสเผยแพร่เรื่องราวของตนเองได้มากขึ้น

5. พรมแดนความคิด (Ideoscapes) รัฐบาลได้สร้างความคิดขึ้นมา โดยเน้นเรื่องความก้าวหน้าเจริญรุ่งเรือง สิทธิเสรีภาพ ภารดรภาพ ประชาธิปไตย และ ความเป็นเอกราช ซึ่งความคิดนี้เป็นแนวคิดที่ทำให้เกิดการแข่งขันกันภายในโลกมากขึ้น

2.5.5 วัฒนธรรมตะวันตกและตะวันออก

หลักฐานประวัติศาสตร์ของยุคก่อนและหลังปฏิวัติอุตสาหกรรม (Industrial Revolution) พบว่าโลกถูกแบ่งออกจากกันชัดเจนระหว่างความเป็นโลกตะวันออก (Eastern) และความเป็นโลกตะวันตก (Western) โดยการแบ่งแยกนี้ในขั้นต้นเริ่มจากการแบ่งภูมิภาคที่ตั้งอยู่ในโลก และยังมีเรื่องของภูมิอากาศมาเป็นองค์ประกอบ นอกจากนี้ยังพบว่ามีความต่างที่ค่อนข้างชัดเจนในเชิงระบบความคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติ อันเป็นผลของอิทธิพลจากความเชื่อ ศาสนา การศึกษา และจารีตประเพณี ตลอดจนระบบการเมือง เศรษฐกิจ การปกครองและวัฒนธรรม และการปฏิบัติทางด้านวิชาการและความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ (ผศ.ดร.เพ็ชร ฐปะวิเชตร์ , 2554)

โดยที่แหล่งความเชื่อของตะวันออกคือ อินเดียและจีน ซึ่งก่อให้เกิดปรัชญาแนวคิดต่างๆ ลัทธิความเชื่อทางศาสนา นอกจากนี้ยังมีความเชื่อเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติอีกด้วยโดยสะท้อนในรูปของความเชื่อในศาสตร์ที่ลึกลับ งานทางพิธีกรรม และความรู้ด้านโหราศาสตร์ เช่น หลักฮวงจุ้ย การตั้งศาลพระภูมิ การเคารพเจ้าที่เจ้าป่าเจ้าเขา หรือวัตถุมงคลเครื่องรางของขลังต่างๆ และนับถือเทพเจ้าต่างๆของศาสนาพราหมณ์ และพุทธศาสนา ซึ่งความเชื่อเหล่านี้ยังมีอิทธิพลในสังคมของโลกตะวันออกอยู่จนถึงทุกวันนี้ ยากที่จะลบเลือนไปจากสังคมได้ โดยเฉพาะเมื่อเกิดสถานการณ์เลวร้าย เช่นสภาวะของภัยพิบัติทางธรรมชาติ สภาวะเศรษฐกิจย่ำแย่หรือความไม่มั่นคงทางความคิดและจิตใจ ซึ่งความเชื่อเหล่านี้ล้วนว่ามีอิทธิพลต่อผู้คนในสังคมเป็นอย่างมาก

ส่วนแหล่งความเชื่อของตะวันตกมีที่มาจากอียิปต์โบราณและเมโสโปเตเมีย โดยมีความคิดและความเชื่อแบบกรีกและโรมันที่อิตาลี ซึ่งคือแหล่งฐานรากและมรดกแห่งความเจริญด้านความคิดและความเชื่อสู่เอเชียไมเนอร์ ยุโรป อเมริกาเหนือ กลางและใต้จนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ความเชื่อทางศาสนาแบบตะวันตกที่มีอิทธิพลต่อชาวตะวันตกมากที่สุดคือ ศาสนายิว ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม (ดร.อภิญญาวัฒน์ โพธิ์สาน, ม.ป.ป.) ภายหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรมและด้านปัญญา จึงเน้นความเป็นเหตุเป็นผล (Rational Respect) คือ การเน้นการพิสูจน์ได้ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งระบบคิดเช่นนี้ถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่ผิดปกติแต่อย่างใด หากแต่ประเทศจากโลกตะวันออก โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาที่เจริญรอยตามในเรื่องการพัฒนา (Development) ได้วิพากษ์ระบบคิดของผู้คนในโลกตะวันตกว่าการคิดที่เป็นแบบแยกส่วนนั้นไม่เหมาะสม และยังเป็นสาเหตุทางด้านปัญหาด้านสังคม สุขภาพ หรือปัญหาสิ่งแวดล้อม เหมือนที่ประเทศด้อยพัฒนากำลังประสบอยู่ เพราะประเทศแถบโลกตะวันออกจะมีระบบคิดและความเชื่อที่ลักษณะเป็นกลาง ไม่ได้แยกส่วนต่างๆออกจากกันชัดเจน กล่าวคือมีความคิดการมองแบบ

องค์รวม (Holistic) เช่น มนุษย์ต้องมีชีวิตที่ผสมผสานระหว่างชีวิตครอบครัวและชีวิตส่วนตัว นอกจากนี้ยังมีความเชื่อมโยงกับชีวิตส่วนตัวและการทำงานอีกด้วย จึงก่อให้เกิดวัฒนธรรมบางอย่าง เช่น ระบบอาวุโส พรรคพวก เครือญาติ อุปถัมภ์ เป็นต้น ซึ่งมีข้อมืคือ ทำให้สังคมในโลกตะวันออกมีการใช้ชีวิตแบบรวมกันได้ดี เพราะมีความผูกพันต่อกันที่ตีมาก หากแต่ถ้าใช้เหตุผลของผู้คนแถบประเทศโลกตะวันออกจะอธิบายว่าเป็นผลเสียมากกว่า อย่างไรก็ตามนานาประเทศต่างยอมรับแนวคิดที่เน้นการพิสูจน์ได้ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์กันอย่างแพร่หลาย เพราะแนวคิดนี้นำไปสู่การประพติปฏิบัติที่ดีหลายประการ เช่น ความเจริญก้าวหน้าทางนวัตกรรมเทคโนโลยีอันทันสมัย และทำให้สังคมมีระเบียบมากขึ้นตามวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย

จากข้อมูลทั้งหมดที่กล่าวมาในหัวข้อ 2.5 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมเวียดนาม ผู้วิจัยได้นำความรู้ดังกล่าวไปใช้เป็นข้อมูลหตุยภูมิในการทำวิจัย ในส่วนของปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมเวียดนาม เช่น อิทธิพลจากต่างชาติ การอพยพย้ายถิ่น การแบ่งสถานะทางสังคม วัฒนธรรมข้ามชาติ รวมถึงวัฒนธรรมตะวันตกและตะวันออกที่มีอิทธิพลต่อการออกแบบแฟชั่นร่วมสมัยของนักออกแบบแฟชั่นชาวเวียดนาม ตั้งแต่ ค.ศ. 2008 – ปัจจุบัน

2.6 ศิลปะพื้นเมืองของประเทศเวียดนาม (Vietnamese Folk Arts)

อาชีพพื้นเมืองของชาวเวียดนามผูกพันกับการทำข้าวนาดำมาช้านาน หนึ่งในอาชีพพื้นเมืองของชาวเวียดนาม คือ อาชีพหัตถกรรม ฝีมือทางหัตถกรรมของชาวเวียดนามนั้น มีความประณีต สวยงาม มีคุณภาพ และสามารถสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ อีกทั้ง ยังสะท้อนให้เห็นถึงขนบธรรมเนียมประเพณี และเอกลักษณ์วัฒนธรรมของหมู่บ้านชนบทเวียดนาม

หมู่บ้านศิลปาชีพต่างๆของชาวเวียดนาม อยู่ในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำแดง เช่น กรุงฮานอย จังหวัดบักนิง ท้ายบิ่ง นามดิ่ง ฯลฯ ในสมัยก่อนเศรษฐกิจของชาวเวียดนามโบราณ อาศัยการปลูกข้าวเป็นหลัก ดังนั้น ช่วงว่างเว้นจากการเกษตรกรรม เกษตรกรมักจะทำเครื่องจักสานหรือตีเหล็ก เพื่อใช้ในครอบครัว และเป็นอุปกรณ์ทางการเกษตร ทักษะดังกล่าวได้พัฒนากลายเป็นอาชีพหัตถกรรมแบบครอบครัวและขยายออกไปเป็นหมู่บ้านหรือชุมชน แบ่งตามทักษะของงานต่างๆ เช่น หมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผาเซรามิก ทอเสื่อ ทอผ้า แกะสลักไม้ และหล่อทองแดง เป็นต้น

ภาพที่ 2: ภาพหัตถกรรมการทอเสื้อของเวียดนาม

ที่มา: vespaadventures (2014)

จากประวัติศาสตร์ของเวียดนาม ศ.ดร. โง่ ดึก ถึง นักวิจัยวัฒนธรรมพื้นบ้านเผยว่า "มีถนนหลายสาย เช่น ถนนห่ากวาด ที่ชาวบ้านไม่ประกอบอาชีพทำพาดแล้ว แต่ในความทรงจำของทุกคน ที่นี้เคยเป็นย่านศิลปาชีพย่านหนึ่งที่ยังคงวิถีชีวิตและสถาปัตยกรรมที่บ่งบอกถึงวัฒนธรรมของหมู่บ้านในอดีต" เมื่อศึกษาค้นคว้าถนนหลายสายในฮานอย ต่างขึ้นต้นด้วยคำว่า ห่า ซึ่งแปลว่า สีน้า แล้วตามด้วยชื่อสินค้าที่ขายเป็นประจำ ซึ่งถือเป็นหลักฐานบ่งบอกถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของการสร้างชุมชน อาชีพพื้นเมืองที่มีต้นกำเนิดจากท้องถิ่นหลายแห่งทั่วประเทศที่มารวมกันในทั้งลองฮานอย เช่น ถนนห่าบาก ยังผลิตเครื่องเงินเครื่องทอง ถนนห่าด่ง ที่ผลิตเครื่องใช้จากทองแดง ถนนหลานโง เป็นย่านยาสมุนไพร เป็นต้น (สถานีวิทย์เวียดนาม ส่วนกระจายเสียงต่างประเทศ, 2556)

ชาวเวียดนามในชนบทมักจะนิยมแนวทางผลิตเองใช้เอง และมีความสามัคคีในชุมชนที่แนบแน่น ดังนั้น จึงเกิดอาชีพหัตถกรรมที่มีเคล็ดลับเฉพาะถิ่น และสืบทอดต่อกันมารุ่นต่อรุ่นจนถึงปัจจุบัน หมู่บ้านศิลปาชีพต่างๆของเวียดนาม ยังมีการพัฒนาตามแขนงงานหลัก คือการลงรักขัดเงา การทำเครื่องปั้นดินเผาเซรามิก การทำเครื่องเงินเครื่องทอง งานถักปักฉลุ เครื่องจักสาน ผลิตกระดาษ ภาพพื้นเมือง และทำเฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น และมีชุมชนที่ขึ้นชื่อเสียงทางด้านงานหัตถกรรมแขนงต่างๆ ได้แก่ หมู่บ้านเซรามิกบ๊าดจ่าง หมู่บ้านผ้าไหมหวานฟุก หมู่บ้านภาพพื้นเมืองดงโห้ หมู่บ้านผลิตทองคำเปลวเกียวกี หมู่บ้านผลิตเฟอร์นิเจอร์ดงกิ หมู่บ้านแกะสลักหินนอนเนือก เป็นต้น

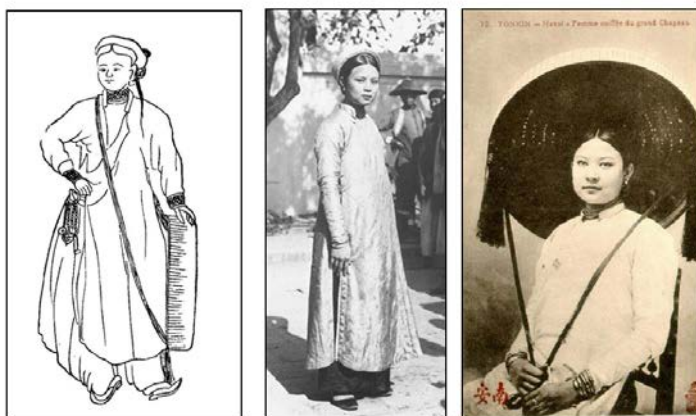
ปัจจุบันในเวียดนามมีหมู่บ้านศิลปาชีพประมาณ 4,500 แห่ง มีแรงงานที่มีฝีมือกว่า 12 ล้านคน ทำให้เกิดการสร้างงานในชนบท ในช่วงที่เว้นจากการทำเกษตรกรรม โดยมูลค่าของผลิตภัณฑ์ในหมู่บ้านศิลปาชีพต่างๆมีมูลค่าการส่งออกเป็นกว่า 1 พันล้านเหรียญสหรัฐ นอกจากเป็นสินค้าในเชิงพาณิชย์แล้ว สินค้าเหล่านั้นยังเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีค่าทางวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ อีกทั้งหมู่บ้านศิลปาชีพหลายพันแห่งในเวียดนาม ถือเป็นแหล่งอนุรักษ์และพัฒนามรดกวัฒนธรรม และเป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย

นอกจากนี้ ศิลปะการแสดงต่างๆ เช่น เพลงกวางเหาะบักนิง เพลงกาจู้ เพลงแจ่ว และการเชิดหุ่นกระบอกน้ำ เป็นต้น ซึ่งมักจะพบเห็นในเขตที่ราบลุ่มภาคเหนือของประเทศ โดยเฉพาะศิลปะการแสดงหุ่นกระบอกน้ำ ถือเป็นศิลปะการแสดงแขนงหนึ่งที่มีความผูกพันกับอารยธรรมชาวนาดำ ในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำแดงของเวียดนาม เป็นศิลปะที่เกษตรกรเป็นผู้คิดค้นเมื่อ 1,000 กว่าปีก่อน เป็นกิจกรรมสำหรับการพักผ่อนในช่วงเว้นว่างจากเกษตรกรรม มีงานเทศกาลสำคัญของหมู่บ้านเรื่องราวที่แสดงมักสะท้อนให้เห็นถึงเกียรติประวัติของการสร้างชาติ วิถีชีวิต และการละเล่นต่างๆของชาวเวียดนาม (สถานีวิทย์เวียดนาม ส่วนกระจายเสียงต่างประเทศ, 2556)

จากข้อมูลทั้งหมดที่กล่าวมาในหัวข้อ 2.6 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปะพื้นบ้านของเวียดนาม ผู้วิจัยได้นำความรู้ดังกล่าวไปใช้เป็นข้อมูลทฤษฎีในการทำวิจัย ในส่วนของปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมเวียดนามที่มีอิทธิพลต่อการออกแบบแฟชั่นร่วมสมัยของนักออกแบบแฟชั่นชาวเวียดนาม ตั้งแต่ ค.ศ. 2008 – ปัจจุบัน

2.7 วัฒนธรรมการแต่งกายของเวียดนาม (Vietnamese Dressing Culture)

ด้านศิลปวัฒนธรรมของเวียดนามนั้นมีความคล้ายคลึงกับวัฒนธรรมของจีนเป็นอย่างมาก เหตุเพราะเวียดนามถูกจีนปกครองเป็นเวลานานอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งพบเห็นจากวัดวาอาราม และสถาปัตยกรรมต่างๆของเวียดนาม ที่ถึงแม้ว่าในช่วงเวลาต่อมาจะถูกประเทศฝรั่งเศสปกครอง และประเทศญี่ปุ่นปกครองในช่วงเวลาหนึ่ง หากแต่โดยภาพรวมแล้วนั้น เวียดนามยังคงมีความคล้ายคลึงกับจีนอยู่มากที่สุด ในด้านการแต่งกายในช่วงต้นของประวัติศาสตร์เวียดนามจะพบว่า ชุดแต่งกายของเวียดนามมีความคล้ายคลึงกับชุดแต่งกายของจีน จนกระทั่งในช่วงศตวรรษที่ 20 ราวปี ค.ศ. 1930 มีจึงมีการพัฒนาการออกแบบชุดแต่งกายเวียดนามที่เรียกว่า อ่าวหย่าย (Ao Dai) ซึ่งมีความหมายว่า เสื้อยาว ลักษณะมีความคล้ายคลึงกับชุดที่ฟ้าของจีนอยู่บ้าง ชุดอ่าวหย่ายมีความหมายของการออกแบบที่ละเอียดเช่น กระดุม 5 เม็ดที่ติดข้างซ้ายของเสื้อ คือ ตัวแทนสัญลักษณ์คำสอนของศาสนาขงจื๊อว่า คนดีต้องมีคุณสมบัติพร้อม 5 ประการ คือ ต้องเป็นคนมีใจอารี มีมารยาทที่สุภาพ ใจยุติธรรม เฉลียวฉลาด และต้องมีความซื่อสัตย์ (ThuHoa VOV5, 2012) โดยพบหลักฐานของชุดอ่าวหย่ายจากภาพถ่ายและวัตถุ ดงเซิน ซึ่งในช่วงยุคนี้ ฝรั่งเศสเข้ามาปกครองเวียดนามจึงทำให้เป็นครั้งแรกที่ทำให้เวียดนามเริ่มรับวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาผสมผสานกับวัฒนธรรมของตนเอง โดยในชุดแต่งกายเวียดนามมีการเปลี่ยนแปลงการออกแบบชุดอ่าวหย่ายขึ้น เช่นการผสมผสานเครื่องตกแต่งร่างกายของชาติตะวันตกร่วมกับการสวมใส่ชุดอ่าวหย่าย ซึ่งพบเห็นในเมืองใหญ่ แต่ในเขตชนบทยังสวมใส่ชุดอ่าวหย่ายในลักษณะเดิมอยู่ (Kim and Bao, 2012)

ภาพที่ 3: ภาพผู้หญิงเวียดนามแต่งกายด้วยชุดอ่าวหย่าย
ที่มา: Kim Duc, D. and Bao, M. (2012)

โดยในช่วงปี ค.ศ. 1930 นี้ เกิดกระแสแฟชั่นทันสมัยที่เรียกว่า ผู้หญิงแบบใหม่ (new woman) ภายใต้การนำของ เตอ ลัค หวัง ฮวง (Tu Luc Van Doan) ซึ่งมีศิลปินนักออกแบบสร้างสรรค์ชุดอ่าวหย่ายขึ้นตามรสนิยมแบบฝรั่งเศส โดย เหงียน กัท ถึง (Nguyen Cat Tuong) หรือชื่อในวงการว่า เลอเมอร์ (Lemur)

ในปี ค.ศ. 1975 เมื่อสงครามเวียดนามจบลง บรรดาผู้นำต่างวิพากษ์วิจารณ์ถึงชุดอ่าวหย่ายของเวียดนามได้ว่า เป็นชุดที่ดูเสื่อมโทรม และต้องการคำนึงถึงชุดที่เน้นการใช้สอยได้สะดวก และในสมัยนั้นเป็นช่วงที่ทุกคนต้องประหยัคมัธยัสถ์เป็นสำคัญในช่วงเวลาหนึ่ง ถึงกระนั้นชุดอ่าวหย่ายกลับสวมใส่อย่างแพร่หลายทั้งเวียดนามเหนือและใต้ และด้วยเหตุการณ์สงครามในครั้งนั้นทำให้มีคนเวียดนามที่

อพยพลี้ภัยไปยังประเทศตะวันตกอย่างสหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย และฝรั่งเศส จึงทำให้ชุดอ่าวหย่ายได้เผยแพร่ไปยังชาติตะวันตกด้วยและในช่วงปลายปี ค.ศ. 1980 ตามคำกล่าวของจิตรกร ดวน เต๋ ถึง (Đoàn Thị Tinh) ได้กล่าวไว้ว่า ชุดอ่าวหย่ายมีการรักษาแบบเดิมเอาไว้ตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 1950 จนถึงปี ค.ศ. 1975 หลังจากนั้นจึงเริ่มมีการดัดแปลงชุดให้เข้ากับยุคสมัย โดยในปี ค.ศ.1989 เริ่มมีการจัดแสดงแฟชั่นชุดอ่าวหย่าย ซึ่งจากการจัดงานในครั้งนั้นส่งผลให้ชุดอ่าวหย่ายมีชื่อเสียงในโลกมากขึ้นและผู้คนเริ่มให้ความสนใจกับชุดประจำชาติของเวียดนามเป็นอย่างมาก

แม้ในปัจจุบัน คนเวียดนามจะแต่งกายเหมือนกับชาวตะวันตก และมีโอกาสการสวมใส่อ่าวหย่ายน้อยลง นอกจากนี้ ชุดอ่าวหย่ายยังถูกดัดแปลงและพัฒนาไปตามยุคสมัยไปบ้าง แต่ยังคงรักษาพื้นเดิมของแบบเสื้อเอาไว้

ภาพที่ 4: ภาพสาวเวียดนามในชุดอ่าวหย่าย
ที่มา: WillGoTo (2015)

จากข้อมูลทั้งหมดที่กล่าวมาในหัวข้อ 2.7 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมการแต่งกายของเวียดนาม ผู้วิจัยได้นำความรู้ดังกล่าวไปใช้เป็นข้อมูลทุติยภูมิในการทำวิจัย ในส่วนของปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมเวียดนามที่มีอิทธิพลต่อการออกแบบแฟชั่นร่วมสมัยของนักออกแบบแฟชั่นชาวเวียดนาม ตั้งแต่ ค.ศ. 2008 – ปัจจุบัน

2.8 รูปแบบการดำเนินชีวิตของชาวเวียดนาม (Vietnamese Lifestyle)

2.8.1 ด้านอาหารการกินในชีวิตประจำวัน

ข้าวเป็นอาหารหลักของชาวเวียดนาม ในมื้ออาหารของชาวเวียดนาม โดยทั่วไปชาวเวียดนามนิยมกินเมนูที่มีผักประเภทใบ เต้าหู้ เนื้อสัตว์ต่างๆ เช่น หมู ปลา ฯลฯ และมีน้ำปลาใส่ถ้วยเล็กๆ ไว้จิ้มเคียงกับอาหารจานหลัก (Shawn Kingsley, 2010) หนึ่งในวิถีชีวิตของชาวเวียดนาม โดยเฉพาะเวียดนามใต้ คือ การนั่งดื่มกาแฟยามเช้าที่หน้าบ้านไม่ว่าที่ร้านกาแฟทั่วไป และเวียดนามยังมีชื่อเสียงในด้านการผลิตกาแฟเพื่อการส่งออกอีกด้วย (Suwidatham, 2011)

ภาพที่ 5: ภาพตัวอย่างอาหารเวียดนาม
ที่มา: ธโนทัย มงคลสินธุ์ ถ่ายวันที่ 7 พฤษภาคม 2558

2.8.2 ด้านฐานะทางสังคม

ประชาชนส่วนใหญ่ของเวียดนาม มีฐานะยากจน รายได้เฉลี่ยต่อปีในหนึ่งครอบครัว ประมาณ \$370 รถจักรยานยนต์และโทรศัพท์มือถือ เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้แสดงฐานะทางสังคมของชาวเวียดนาม นอกจากนี้ รถยนต์ การท่องเที่ยวต่างประเทศ และการมีบ้านราคาแพงหลายหลัง ถือเป็นการแสดงฐานะทางสังคมในเวียดนามอีกด้วย (Shawn Kingsley, 2010)

2.8.3 ด้านบทบาททางสังคมของคนในครอบครัว

ผู้หญิงจะมีบทบาทในครอบครัวทางด้านการดูแลการบ้านการเรือน เช่น ทำอาหาร ดูแลเลี้ยงลูก ส่วนผู้ชายจะมีบทบาทด้านการทำมาหากินนอกบ้าน เช่น ทำธุรกิจ รับราชการ ฯลฯ ชาวเวียดนามผู้หญิงนิยมแต่งงานกับผู้ชายที่มีฐานะใกล้เคียงกันหรือผู้ชายที่มีฐานะสูงกว่า เวียดนามมีกฎหมายเกี่ยวกับการหย่าร้าง แต่ผู้หญิงเวียดนามปฏิเสธการหย่าร้าง เพราะการแต่งงานใหม่เป็นเรื่องยากที่จะทำในสังคมเวียดนาม นอกจากนี้ ครอบครัวของชาวเวียดนามในเขตเมืองยังเป็นครอบครัวขยาย ประกอบด้วยสมาชิกในครอบครัว 2-3 รุ่นอยู่ในบ้านเดียวกัน ถ้าในต่างจังหวัดอาจจะมีสมาชิกในครอบครัวถึง 5 รุ่นอาศัยอยู่ในบ้านเดียวกัน โดยผู้ชายที่มีอายุมากที่สุดในการครอบครัว มีอำนาจในการปกครองครอบครัวนั้นๆ ลูกชายคนโตจะได้กรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินของพ่อแม่ พี่น้องคนอื่นๆถ้าแต่งงานแล้วต้องแยกครอบครัวออกไป (Shawn Kingsley, 2010)

2.8.4 ด้านการเมือง เศรษฐกิจ และศาสนา

โฮจิมินห์ เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวเวียดนาม ถือเป็นสามัญชนที่กลายเป็นผู้นำทางการเมือง และผู้นำทางจิตวิญญาณของชาวเวียดนาม จากการดำเนินนโยบายเพื่อชาติและประชาชน อยู่อย่างต่ำ มุ่งกระทำอย่างสูง ส่งเสริมประชาชนให้มีบทบาทในการสร้างเศรษฐกิจการค้า ผ่านรูปแบบของตลาด ซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญของการสร้างชาติจากอุดมการณ์ของโฮจิมินห์

เพราะตลาดเป็นสิ่งบ่งชี้ว่าเศรษฐกิจของแต่ละเขตนั่นคึกคักหรือไม่ (Suwidatham, 2011) ขึ้นกับขนาดและจำนวนของตลาดที่มีในเขตนั่น ศาสนาที่ชาวเวียดนามนิยมนับถือมี 6 ศาสนา คือ ศาสนาพุทธนิกายมหายาน ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ ศาสนาอิสลาม ศาสนากาวไต่ (Cao Dai) และศาสนาเหว้าหวา (Hoa Hao) ซึ่ง 2 ศาสนานี้มีรากฐานมาจากศาสนาพุทธ โดยศาสนาพุทธนิกายมหายานถือเป็นศาสนาหลักของเวียดนาม (Shawn Kingsley, 2010)

2.8.5 ด้านธรรมเนียมปฏิบัติ

ชาวเวียดนามให้ความสำคัญกับการเคารพผู้อาวุโส การมีสัมมาคารวะ การทักทายของชาวเวียดนาม บางครั้งใช้การสัมผัสด้วยสองมือ โดยวางมือซ้ายไว้บนข้อมือขวา การเจรจาธุรกิจ ควรนัดล่วงหน้าอย่างน้อย 1 สัปดาห์ และควรตรงต่อเวลา ไม่ควรแต่งกายที่มีเครื่องประดับมากเกินไป ชาวเวียดนามถือว่าการไม่สมควร ตอนเริ่มการประชุมควรเริ่มจากการกล่าวขอบคุณที่ให้โอกาสเข้าพบ การเจรจาควรพูดจาไม่อ้อมค้อม ตรงประเด็น ระหว่างการประชุมไม่ควรปฏิเสธการรับขา กาแฟหรือของว่าง เพราะถือว่าไม่สุภาพ ไม่ควรพูดคุยหรือแสดงความคิดเห็นทางด้านการเมือง ศาสนา กฎหมาย และสงครามกับชาวเวียดนาม การพบกันครั้งแรก ถ้ามีการแลกนามบัตร ควรรับและยื่นนามบัตรด้วยสองมือ และควรอ่านออกเสียงชื่อ ไม่ควรเก็บใส่กระเป๋าทันที เพราะถือว่าไม่ใส่ใจ (ภาษาเดียวกัน, 2557)

จากข้อมูลทั้งหมดที่กล่าวมาในหัวข้อ 2.8 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของชาวเวียดนาม ผู้วิจัยได้นำความรู้ดังกล่าวไปใช้เป็นข้อมูลทุติยภูมิในการทำวิจัย ในส่วนของปัจจัยทางด้านรูปแบบการดำเนินชีวิตที่มีอิทธิพลต่อการออกแบบแพชชั่นร่วมสมัยของนักออกแบบแพชชั่นชาวเวียดนาม ตั้งแต่ ค.ศ. 2008 – ปัจจุบัน

2.9 ระบบการศึกษาของเวียดนาม

การจัดการศึกษาของเวียดนามแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

1. การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา (Pre-school Education) ประกอบด้วยเด็กก่อนวัยเรียน อายุ 6 เดือน ถึง 3 ปี และอนุบาล อายุ 3 ถึง 5 ปี
2. การศึกษาสายสามัญ (General Education) ในอดีตเวียดนามมีการศึกษาสายสามัญแค่ 10 ปีเท่านั้น ไม่มีระดับอนุบาล จนกระทั่งปีการศึกษา 2532 - 2533 จึงมีการศึกษาถึงชั้นปีที่ 9 ทั่วประเทศ เรียกการศึกษาสามัญ 9 ปีนี้ว่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Basic Education) และขยายไปถึงปีที่ 12 เรียกการศึกษาสามัญ 3 ปีสุดท้ายว่า มัธยมศึกษาชั้นสูง (Upper Secondary School) ในปีการศึกษา 2535-2536 ระบบการศึกษาสามัญในเวียดนามจึงกลายเป็นระบบ 12 ชั้นเรียนทั่วประเทศ โดยเด็กที่เข้าเรียนในชั้นปีที่ 1 จะมีอายุย่าง 6 ปี (สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, ม.ป.ป) วัตถุประสงค์ของการศึกษาสายสามัญ เพื่อให้ประชาชนมีความเป็นสังคมนิยม มีเอกลักษณ์ประจำชาติ และเชี่ยวชาญในด้านอาชีพ
3. การศึกษาด้านเทคนิคและอาชีพ เทียบเท่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย
4. การศึกษาระดับอุดมศึกษา แบ่งเป็นระดับอนุปริญญาและระดับ ปริญญา

5. การศึกษาต่อเนื่อง การศึกษาสำหรับประชาชนที่พลาดโอกาสศึกษาระดับสามัญและสายอาชีพ กฎหมายฉบับแรกกว่าด้วยการศึกษาของเวียดนามเกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2534 โดยสภาแห่งชาติของเวียดนามได้ออกกฎหมายเพื่อกระจายการศึกษาขั้นพื้นฐานออกไปทั่วประเทศ (นันทพงศ์ ปุณชันท์, ม.ป.ป)

2.9.1 ความเป็นมาของการศึกษาในประเทศเวียดนาม

ความเป็นมาของการศึกษาในประเทศเวียดนามแบ่งเป็น 5 ระยะ ดังนี้

1. ระยะที่อยู่ภายใต้การปกครองของราชวงศ์จิ้น เป็นการศึกษาที่อยู่ในระบบศักดินา เพื่อคัดเลือกคนเข้าเรียนเพื่อสอบแข่งขันและคัดเลือกบุคคลเป็นขุนนางและรับราชการกับราชวงศ์จิ้น การสอบแข่งขันมีหลายขั้นตอนและครั้งสุดท้ายจะสอบที่กรุงปักกิ่ง ถ้าสอบผ่านจะเทียบวุฒิเทียบเท่าปริญญาเอก ระบบการศึกษาลอกเลียนแบบมาจากประเทศจีนประกอบด้วยการศึกษาเบื้องต้นที่มีระยะการศึกษาน้อยกว่า 15 ปีและการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีเรียนการศึกษามากกว่า 15 ปี

2. ระยะที่ประเทศมีอิสรภาพ ปี ค.ศ. 938 โงดinh ทำสงครามชนะจิ้น และได้ตั้งราชวงศ์โงดinhและราชวงศ์ลี ซึ่งการศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินการโดยเอกชนและศาสนา จนกระทั่งราชวงศ์ลีได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเพิ่มมากขึ้นโดยตั้งสถาบันระดับอุดมศึกษาในประเทศเป็นแห่งแรกในปี ค.ศ. 1076 เรียกว่า Quoc Tu Gian หรือ Royal College เพื่อเป็นสถาบันการศึกษาของบุตรชายข้าราชการที่มีฐานะดี มีการสร้างโรงเรียนของรัฐขึ้นทั้งในส่วนกลางและส่วนจังหวัด เพื่อให้บุตรชายของสามัญชนเข้ารับการศึกษา ทำให้ระบบการศึกษาของเวียดนามในขณะนั้นแบ่งเป็น 3 รูปแบบ คือ 1.) รูปแบบวิทยาลัยหลวงตั้งอยู่ในเมืองหลวงภายใต้การบริหารของกษัตริย์ 2.) รูปแบบโรงเรียนของรัฐในระดับจังหวัดและอำเภอ 3.) รูปแบบโรงเรียนเอกชน (นันทพงศ์ ปุณชันท์, ม.ป.ป)

3. ระยะที่อยู่ภายใต้อาณานิคมของฝรั่งเศส ในช่วงแรกยังคงใช้ระบบการศึกษาตามลัทธิขงจื้อ จนกระทั่งปีค.ศ. 1917 ได้มีโรงเรียนระดับประถมศึกษาเกิดขึ้นในหมู่บ้านที่มีประชาชนอาศัยอยู่หนาแน่น ระบบการศึกษาเบื้องต้นมีชื่อเรียกแตกต่างกัน การศึกษาในทางตอนเหนือเรียกว่า Ecole Communale การศึกษาในทางตอนใต้เรียกว่า Ecole Auxilier Preparatoire และการศึกษาในทางตอนกลางเรียกว่า Preparatoire มีเฉพาะเมืองใหญ่เท่านั้นที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษา ได้แก่ ฮานอย เว้ และไซ่ง่อน (นันทพงศ์ ปุณชันท์, ม.ป.ป)

ภาพที่ 6: ภาพห้องเรียนในสมัยก่อน
ที่มา: Encrypted-tbn3.gstatic (n.d.)

ตอนต้นศตวรรษที่ 20 ฝรั่งเศสได้มีการพัฒนาระบบการศึกษาสายวิชาชีพ (Professional Education) โดยมีการก่อตั้งสถาบันการศึกษาที่มีระบบตามแบบตะวันตก มีคณะแพทยศาสตร์และเภสัชศาสตร์เกิดขึ้นครั้งแรกที่กรุงฮานอยในปี ค.ศ. 1902 ที่สถาบันการศึกษาทางด้านเทคนิคอุตสาหกรรมขึ้นอีกหลายแห่งซึ่งมีระยะเวลาในการเรียน 2 ปี เน้นการฝึกอบรมทักษะในการทำงานกับเครื่องจักรกล เรียกโรงเรียนเหล่านี้ว่า โรงเรียนฝึกวิชาชีพ ในปี ค.ศ. 1919 มีระบบการศึกษาแบบมหาวิทยาลัยที่มีการศึกษาวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์เกิดขึ้น (นันทพงศ์ ปุณขันธ์, ม.ป.ป)

4. ระยะหลังการปฏิวัติเดือนสิงหาคม ในปี ค.ศ.1945 มีการก่อตั้งมหาวิทยาลัยแห่งชาติเวียดนาม ฮานอย (Đại học Quốc gia Hà Nội) เป็นมหาวิทยาลัยที่ใหญ่ที่สุดในประเทศเวียดนาม ตั้งอยู่ที่ กรุงฮานอย เดิมชื่อว่า มหาวิทยาลัยอินโดจีน (University of Indochina) (สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, ม.ป.ป)

5. ระยะของการรวมประเทศ ในปี ค.ศ.1993 รัฐบาลได้ทำการรวม มหาวิทยาลัยชั้นสูงเฉพาะทางของเวียดนาม ได้แก่ มหาวิทยาลัยฮานอย มหาวิทยาลัยครูฮานอย และวิทยาลัยภาษาต่างประเทศเป็นหนึ่งเดียวกันที่ มหาวิทยาลัยแห่งชาติกรุงฮานอย ซึ่งนับได้ว่าเป็นมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง ที่รวบรวมเหล่านักเรียนที่มีพรสวรรค์ทางวิชาการ ไว้หลายด้าน โดยเฉพาะด้านภาษาศาสตร์และภาษาต่างประเทศ นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยยังมีคุณภาพเรื่องของศิษย์เก่าที่มีเสียงทางด้านวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ปัจจุบันรัฐบาลได้จัดตั้งโรงเรียนเฉพาะทางเพื่อนักเรียนที่มีพรสวรรค์ทางด้านที่กล่าวมา ปัจจุบันมหาวิทยาลัยแห่งชาติเวียดนามมีเครือข่ายมหาวิทยาลัยและ โรงเรียนเฉพาะทางในกำกับ อยู่ 11 สถาบัน ซึ่งเชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านต่างๆ เช่น วิทยาศาสตร์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ภาษาศาสตร์และการต่างประเทศ วิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี พาณิชยศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ ครุศาสตร์ กฎหมาย ธุรกิจ และแพทยศาสตร์และเภสัชศาสตร์ ฯลฯ (สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, ม.ป.ป)

มหาวิทยาลัยแห่งชาติเวียดนาม ฮานอย เปิดสอนวิชาหลากหลายหลักสูตรเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อนักเรียนต่างชาติ การเข้าศึกษานักศึกษาต้องผ่านการคัดกรองจากมหาวิทยาลัยโดยมีมาตรฐานในการสอบเข้า คือ ได้ IELTS 4.0 หรือ Level B1 สำหรับผู้ที่มิผลสอบภาษาอังกฤษ CEFR ที่รับรองโดยสหภาพยุโรป และบัณฑิตทุกคนที่จบการศึกษาต้องได้คะแนน IELTS 5.5 หรือ Level B2 สำหรับผลสอบภาษาอังกฤษที่รับรองโดยสหภาพยุโรป CEFR (สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, ม.ป.ป)

2.9.2 ค่านิยมเรียนต่างประเทศ

ในช่วงปี ค.ศ. 2010 – 2013 พบว่านักเรียนชาวเวียดนามเป็นจำนวนมากที่ศึกษาต่อต่างประเทศ โดยประเทศส่วนใหญ่ที่นิยมไปศึกษาต่อคือประเทศออสเตรเลียเป็นอันดับหนึ่งตามด้วยประเทศสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้กระแสนิยมไปศึกษาต่อที่ประเทศจีนมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆเช่นกัน สำหรับสถิติของนักศึกษาชาวเวียดนามที่เดินทางไปศึกษาต่อที่ประเทศออสเตรเลียสูงถึง 26,015 คนในช่วงปี ค.ศ. 2013 ในขณะที่ศึกษาต่อประเทศสหรัฐอเมริกาสูงถึง 19,591 คน ตามด้วยประเทศญี่ปุ่น 13,328 ประเทศจีน 13,000 คน ประเทศสิงคโปร์ 10,000 คน และประเทศฝรั่งเศส 6,700 คนในปีเดียวกัน โดยแนวโน้มของชาวเวียดนามที่ต้องการศึกษาต่อต่างประเทศสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัดจากสถิติของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีนักศึกษาชาวเวียดนามจำนวนราว 16,098 คนในปี ค.ศ. 2012 ซึ่งมีจำนวนที่สูงขึ้นอย่างมากเมื่อเปรียบเทียบกับปี ค.ศ. 2010-2011 โดยมีนักศึกษาชาวเวียดนามในสหรัฐอเมริกาเพียง 2,000 คน ด้วยสาเหตุเศรษฐกิจการเงินในประเทศเวียดนามดีขึ้นอย่างมากในช่วงหลายปีมานี้ โดยสาขาที่เลือกเรียนส่วนใหญ่ในระดับมหาวิทยาลัย คือวิชาเกี่ยวกับทางด้านบริหารธุรกิจ ถึงกระนั้นกลับพบว่ามีนักศึกษาเวียดนามที่จบการศึกษาจากต่างประเทศและยังไม่มีงานทำถึง 165,000 คน ในปี ค.ศ. 2012 ด้วยเหตุผลที่ความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพนั้นไม่ตรงกับความต้องการของตลาดในประเทศเวียดนาม

สำหรับค่านิยมของครอบครัวชาวเวียดนาม ที่นิยมส่งลูกของตนเองให้ไปเรียนต่อต่างประเทศ ด้วยเหตุผลของค่านิยมของคนเวียดนามที่ให้ความสำคัญต่อการศึกษามีความคาดหวังจะทำให้ลูกของตนเองได้ทำงานที่ดีในอนาคต และอยู่ในสังคมที่สูงและดีกว่าเดิม ซึ่งเชื่อว่า คือการลงทุนระยะยาวที่สำคัญ โดยแนวคิดค่านิยมนี้มีให้พบเห็นในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีประเทศเวียดนามที่นิยมส่งบุตรหลานเรียนต่อต่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นอันดับหนึ่ง โดยมีอันดับรองต่อมา คือประเทศไทย (ICEF Monitor, n.d.)

จากข้อมูลทั้งหมดที่กล่าวมาในหัวข้อ 2.9 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับระบบการศึกษาของเวียดนาม ความเป็นมาของการศึกษาในเวียดนาม และค่านิยมเรียนต่างประเทศ ผู้วิจัยได้นำความรู้ดังกล่าวไปใช้เป็นข้อมูลวิทยุภูมิในการทำวิจัย ในส่วนของปัจจัยทางด้านรูปแบบการดำเนินชีวิต วัฒนธรรมและเทคโนโลยีตะวันตกที่มีอิทธิพลต่อการออกแบบแฟชั่นร่วมสมัยของนักออกแบบแฟชั่นชาวเวียดนาม ตั้งแต่ ค.ศ. 2008 – ปัจจุบัน

2.10 ศิลปะและการออกแบบร่วมสมัย

2.10.1 ศิลปะร่วมสมัย (Contemporary Art)

ความหมายของคำว่า “ร่วมสมัย” มาจากคำในภาษาอังกฤษว่า Contemporary ซึ่งหมายถึง “เวลา พื้นที่ และบุคคลที่อยู่ในปัจจุบันขณะ หรือที่เรียกว่า Present time คือ เป็นเวลา เป็นพื้นที่ และบุคคลที่สะท้อนความเป็นไปในปัจจุบันขณะ คำว่า ปัจจุบันขณะ คือ ย้อนกลับไปประมาณสองทศวรรษ หรือเท่ากับอายุของชั่วคนหนึ่งรุ่น” (สุชาติ สวัสดิ์ศรี, 2551) ปัจจุบันขณะ ณ ปัจจุบัน อยู่ในช่วง ค.ศ. 1994 – 2014 ซึ่งอยู่ในช่วงของลัทธิศิลปะแบบโพสต์โมเดิร์นนิสึม หรือศิลปะหลังสมัยใหม่ (Post-modernism) โดยลัทธิทางศิลปะนี้ได้เติบโตขึ้นจากการฟื้นฟูรูปแบบ ประเด็นสาระ หรือเนื้อหาของลัทธิทางศิลปะแบบสมัยใหม่ (Modernism) เคยปฏิเสธที่จะเข้าไปเกี่ยวข้อง จากบทความที่ชื่อ “คอมเพล็กซ์ิตี้ แอนด์ คอนทราดิคชัน อิน อาร์คิเทคเจอร์” (Complexity and Contradiction in Architecture) ในปี ค.ศ. 1966 ของนาย โรเบิร์ต เว็นทูรี (Robert Venturi) สถาปนิกในยุค 1960 เขียนเกี่ยวกับ “หลังสมัยใหม่” ไว้ว่า “คือ ปัจจัยต่างๆที่เป็น “ลูกผสม” แทนที่จะ “บริสุทธิ์” “ประนีประนอม” แทนที่จะ “สะอาดหมดจด” “คลุมเครือ” แทนที่จะ “จะแจ้ง” “วิปริต” พอๆกับที่ “น่าสนใจ” ศิลปะหลังสมัยใหม่ หวนกลับไปหาแนวคิดดั้งเดิมที่ลัทธิศิลปะสมัยใหม่ปฏิเสธที่จะนำมาใช้ และท้าทายแนวความคิดของความเป็นต้นฉบับ (Originality) ด้วยแนวความคิดที่เรียกว่า “การหยิบยืมมาใช้ (Appropriation)” มานำเสนอผลงานศิลปะในบริบทใหม่ ผ่านการเสียดสี วิพากษ์วิจารณ์ นอกจากนี้ ศิลปะหลังสมัยใหม่ได้รวมเอาศาสตร์ต่างๆเข้ามาผสมกัน เช่น การรวมกันของศิลปวิจารณ์ สื่อสารมวลชน มานุษยวิทยา และสังคมวิทยา ฯลฯ แล้วนำเสนอเป็นทฤษฎีหลังสมัยใหม่ ยกตัวอย่างเช่น งานทางความคิดของ มิเชล ฟูโก (Michel Foucault)ฌอง โบดริยาร์ด (Jean Baudrillard) และ เฟรดริก เจมสัน (Fredric Jameson) เป็นต้น (ศุณย์รวมดีไซน์เนอร์ไทย, 2552)

นิยามของคำว่า “ศิลปะร่วมสมัย (Contemporary Art)” นั้น หมายถึง ผลงานศิลปะที่พัฒนาสร้างสรรค์ขึ้นในยุคสมัยหรือในเวลาเดียวกัน หรือเกิดขึ้นในสมัยปัจจุบัน โดยมีวัฒนธรรมเป็นรากฐานในการสร้างสรรค์ หรือสร้างสรรค์ขึ้นโดยไม่มีกระบวนการหรือแนวความคิดของสังคมและวัฒนธรรมปัจจุบันเป็นพื้นฐาน หรือสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อรับใช้สังคมยุคปัจจุบันที่เกิดจากความคิด และประยุกต์ใช้อย่างบูรณาการ สอดคล้อง สัมพันธ์ และส่งผลต่อกันระหว่างศิลปวัฒนธรรม (สุชาติ สวัสดิ์ศรี, 2551) จากความหมายของคำว่า “ร่วมสมัย” และคำว่า “ปัจจุบันขณะ” อาจกล่าวได้ว่าศิลปะร่วมสมัยนั้นเกี่ยวเนื่องกับศิลปะโพสต์โมเดิร์นนิสึมหรือศิลปะหลังสมัยใหม่

ศิลปะร่วมสมัยสามารถแบ่งกลุ่มตามจุดมุ่งหมายในการสร้างสรรค์ของศิลปินออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. ศิลปะเป็นภาษาแห่งความงาม คือศิลปะที่มีจุดมุ่งหมายในการสร้างสรรค์ผลงานที่มีสุนทรียภาพทางรูปทรงหรือที่เรียกว่า “ความงาม”เป็นหลักสำคัญ ในแต่ละประเทศในแต่ละยุคสมัยตลอดจนสถานที่ล้วนแล้วทำให้ความหมายของความงามไม่เหมือนกัน อาจกล่าวได้ว่าความงามขึ้นอยู่กับ “กาลและเทศะ” นั่นคือ เวลาและสถานที่ โดยความงามระดับสากลจะคงอยู่ทุกยุคสมัยทุกแห่งหนและเป็นที่ยอมรับว่าเป็น “อมตะ” อยู่เหนือกาลเวลา โดยมาตรฐานความงามในเชิงศิลปะนั้นไม่ใช่เพียงแค่รูปทรงที่สวยงาม มีองค์ประกอบที่ลงตัว และมีฝีมือที่สมบูรณ์ และ

ยังให้ความสำคัญในเรื่องเนื้อหา กล่าวคือ ทศนคติและเจตนาของศิลปินคือสิ่งที่ทำให้ผลงานมีคุณค่าทางรูปทรงองค์ประกอบ และมีคุณค่าทางความเป็นจริงและความดีอีกด้วย

2. ศิลปะเป็นภาษาแห่งอารมณ์ความรู้สึก โดยศิลปินกลุ่มนี้จะเน้นการให้คุณค่าของอารมณ์และความรู้สึกเป็นสิ่งสำคัญที่สุด โดยศิลปินกลุ่มนี้มักเล่าชีวประวัติตนเอง ภูมิหลังของตนเอง เปรียบเหมือนการทำงานศิลปะคือการระบายปลดปล่อยจากสภาวะความกดดันจากสังคม และเป็นแรงผลักดันให้กลายมาเป็นพลังแห่งการสร้างสรรค์ผลงาน เน้นการแสดงออกทางอารมณ์ที่ขัดแย้งโดยปฏิเสธความละเอียดอ่อนและความประณีตในผลงาน ต่อต้านและเป็นปฏิปักษ์กับสุนทรียภาพ อีกทั้งผลงานมักมีการดัดแปลงรูปทรงให้ผิดเพี้ยนไปจากความจริง การใช้สีที่สด ดิบ การให้น้ำหนักที่ตัดกันอย่างรุนแรงและขัดแย้ง และการใช้เส้นที่มีความหยابกระด้าง ซึ่งศิลปินกลุ่มนี้ได้เปลี่ยนความเชื่อในหลักการตลอดจนคุณค่าความสำคัญของศิลปะจากแนวคิดแรกที่ว่า ศิลปะคือภาษาแห่งความงามเป็น ศิลปะคือภาษาแห่งอารมณ์และความรู้สึก ซึ่งคือกลุ่มศิลปะลัทธินามธรรม (Abstract) และเอ็กเพรสชันนิสม์ (Expressionist)

3. ศิลปะเป็นภาษาแห่งความคิดหรือความหมาย ศิลปินกลุ่มนี้มีความเชื่อว่าศิลปะคือเครื่องมือที่สามารถเล่าเรื่องราวและความหมายต่างๆ ในชีวิตและสังคมโลก คือเครื่องมือสื่อสารที่ทำให้สังคมสูงขึ้น ศิลปินกลุ่มนี้เชื่อว่าศิลปะเกิดจากแนวความคิดเท่านั้น ไม่ได้เกิดเพราะสุนทรียภาพหรือความรู้สึกแต่อย่างใด ความคิดจึงสำคัญมากกว่าทักษะและฝีมือ โดยทางออกของศิลปินกลุ่มนี้ คือ การเสนอความคิดผ่านวัตถุสำเร็จรูป เช่นการใช้อักษรภาษาเพื่อวรรณศิลป์ ตัวอักษรคือสื่อทางความคิด ประดิษฐ์ถ้อยคำต่างๆ ซึ่งปรากฏในรูปแบบเอกสาร ภาพถ่าย โทรเลข หรือสื่อทางเทคโนโลยีสมัยใหม่เช่น โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น นอกจากนี้ ภาพถ่าย ยังจัดว่าเป็นสื่อที่สำคัญของศิลปะแนวความคิดนี้ (Nibhonk, 2013)

2.10.2 ศิลปะร่วมสมัยในกลุ่มประเทศโลกที่สาม

หากแต่เมื่อมองกลับมาที่ศิลปะร่วมสมัยในประเทศโลกที่สาม ซึ่งเมื่อพิจารณาและประเมินคุณค่าผลงานศิลปะร่วมสมัยจากแนวคิดของโฮเนฟฟ์แล้วนั้น จะพบว่ากลุ่มผลงานศิลปะจากประเทศโลกที่สามกำลังเอียงไปสู่การตีความที่ผิดพลาด ซึ่งพบเห็นได้ชัดว่าลักษณะเฉพาะของศิลปะร่วมสมัยในประเทศโลกที่สามจะมีลักษณะความคิดเห็นทางการเมืองเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นที่ถกเถียงกันถึงคุณค่าของงานศิลปะที่กลายเป็นกิจกรรมทางการเมืองนักวิชาการและภัณฑารักษ์ระดับนานาชาติทั้งหลายต่างเข้าใจวิถีชีวิตทางสังคมและการต่อสู้ทางการเมืองในประเทศโลกที่สาม ซึ่งมีปรากฏให้เห็นจากบันทึกของวงสัมมนาที่อัมสเตอร์ดัมเมื่อปี ค.ศ. 1996 โดยมี โฮ ฮันรู (Hou Hanru) ได้บันทึกเกี่ยวกับการพิจารณาศิลปะร่วมสมัยของประเทศโลกที่สามไว้ว่า สิ่งสำคัญที่ต้องพิจารณาคือความพยายามของศิลปินในเชิงด้านความสร้างสรรค์ โดยครั้งหนึ่งมีชาวจีนผู้ทำหน้าที่เป็นภัณฑารักษ์ได้แสดงความคิดเห็นว่า บรรดาผู้เขียนบทความเกี่ยวกับศิลปะร่วมสมัยของจีนต่างถกเถียงกันเรื่องความสร้างสรรค์ คุณค่าทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในงานศิลปะ แต่ควรจะให้ความสนใจในเรื่องอุดมการณ์ที่ว่า "ศิลปินอิสระที่ไม่ได้อยู่ในสังกัดของรัฐ" ซึ่งควรให้ความสำคัญถึงปัญหาว่าบรรดานักศิลปินเหล่านั้นมีความทุกข์จากแรงกดดันทางการเมืองอย่างไร ซึ่งสิ่งนี้กลายเป็นกระบวนการวิธในการโฆษณาชวนเชื่ออุดมการณ์แบบตะวันตกในช่วงยุคสงครามเย็น (จักรพันธ์ วิลาสินีกุล, 2546)

2.10.3 การออกแบบร่วมสมัย (Contemporary Design)

มนุษย์สามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ เพื่อเกิดสิ่งที่ดีกว่า ทั้งในส่วนของประโยชน์ใช้สอยและความสวยงาม กลายเป็นที่มาของนิยามของการออกแบบ คำนียามของความหมายของการออกแบบ มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำนิยามไว้แตกต่างกันออกไป ตัวอย่างเช่น Archer (1965) ได้กล่าวไว้ว่า “การออกแบบ คือ กิจกรรมเพื่อการแก้ปัญหาให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้” “การออกแบบ คือ การวางแผนสร้างสรรค์รูปแบบ โดยวางแผน จัดส่วนประกอบของการออกแบบให้สัมพันธ์กับประโยชน์ใช้สอย วัสดุ และการผลิตของสิ่งที่ต้องการออกแบบนั้น” (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2531) “การออกแบบ เป็นกิจกรรมอันสำคัญประการหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งหมายถึง สิ่งที่มีอยู่ในความนึกคิด อันอาจจะเป็นโครงการหรือรูปแบบที่นักออกแบบกำหนดขึ้นด้วยการจัดทำทาง ถ้อยคำ เส้น สี แสง เสียง รูปแบบ และวัสดุต่างๆ โดยมีกฎเกณฑ์ทางความงาม” (สิทธิศักดิ์ ธีรศรีสวัสดิ์กุล, 2539) เป็นต้น โดยประเภทของการออกแบบ แบ่งได้ 4 ประเภท ได้แก่ การออกแบบตกแต่ง (Decorative Design) การออกแบบผลิตภัณฑ์ (Product Design) การออกแบบพาณิชย์ศิลป์ (Commercial Design) และการออกแบบสื่อสาร (Message Design) (สังเขต นาคไพจิตร, 2530)

รูปแบบร่วมสมัย (Contemporary Style) หมายถึง รูปแบบการตกแต่งแบบร่วมสมัย ซึ่งได้แก่ การนำเอางานออกแบบที่เป็นที่นิยมในรูปแบบปัจจุบันมาผสมอย่างกลมกลืนกับรูปแบบต่างๆ ในอดีตอีกอย่างน้อยหนึ่งรูปแบบโดยมีจุดประสงค์เพื่อการดึงเอาความรู้สึกหรืออารมณ์จากรูปแบบในอดีตมาแต่งกลิ่น หรือเพิ่มรสให้กับงานออกแบบนั้นๆ และเป็นการทำให้งานออกแบบนั้นมีลักษณะข้ามกาลเวลา คือ ให้ความรู้สึกที่สมดุลกันทั้งสองยุค อย่างลงตัวและกลมกลืน (Bareo, 2011)

2.10.4 การออกแบบแฟชั่นร่วมสมัย (Contemporary Fashion)

นิยามของการออกแบบแฟชั่นร่วมสมัย โดยอ้างอิงจากบทความในเว็บไซต์ของสถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ นิยามไว้ว่า “เสื้อผ้าแฟชั่นร่วมสมัย เป็นกลุ่มเสื้อผ้าชั้นนอกทั้งบุรุษและสตรี ยกเว้น กลุ่มชุดสูท และเครื่องแต่งตัวเป็นชุดของบุรุษและสตรี กลุ่มเสื้อผ้าสำหรับการป้องกัน ชุดกีฬาที่ใช้แข่งขัน ชุดชั้นใน และเสื้อผ้าเด็ก โดยเสื้อผ้าสำเร็จรูปกลุ่มนี้จะเน้นการออกแบบตามแนวโน้มทางแฟชั่น เพื่อให้สามารถสวมใส่ได้ในหลากหลายโอกาส มีลักษณะเป็นชุดลำลอง และสามารถใส่เป็นชุดทำงานได้” ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับทางผู้ผลิตว่าต้องการให้เสื้อผ้าของผู้ผลิตนั้นมีทิศทางไปในแนวทางไหน เป็นชุดลำลองหรือชุดทำงาน รวมถึงควรกำหนดบุคลิกและรสนิยมของลูกค้าของตราสินค้าผู้ผลิตเองว่าเป็นอย่างไรให้ชัดเจนมากที่สุด เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาสินค้าของเสื้อผ้าจากกลุ่มนี้ โดยมีจุดมุ่งหมายหลัก คือ การออกแบบให้ตรงกับความต้องการของแนวโน้มทางแฟชั่นที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเป็นสำคัญ

จากข้อมูลทั้งหมดที่กล่าวมาในหัวข้อ 2.10 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปะและการออกแบบร่วมสมัย ได้แก่ นิยามของศิลปะร่วมสมัย ศิลปะร่วมสมัยของกลุ่มประเทศโลกที่สาม การออกแบบร่วมสมัย การออกแบบแฟชั่นร่วมสมัย ผู้วิจัยได้นำความรู้ดังกล่าวไปใช้เป็นข้อมูลทุติยภูมิในการทำวิจัย ในส่วนของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบแฟชั่นร่วมสมัยของนักออกแบบแฟชั่นชาวเวียดนาม ตั้งแต่ ค.ศ. 2008 – ปัจจุบัน

2.11 ศิลปะและการออกแบบร่วมสมัยในประเทศเวียดนาม (Contemporary Art and Design in Vietnam)

2.11.1 ศิลปะร่วมสมัยในเวียดนาม

ในปี ค.ศ. 1986 มีการประกาศใช้ นโยบาย โดยเหมย (Doi Moi) คือแผนพัฒนาประเทศเวียดนาม โดยแผนพัฒนานี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับแผนหลักโครงสร้างทางเศรษฐกิจเปเรสตรอยก้า (Perestroika) ของสหภาพโซเวียต จึงทำให้มีผลการเปลี่ยนแปลงทางด้านศิลปะอย่างเช่น จากเดิมผลงานจากเหล่าศิลปินชื่อดังอย่าง ปาโบล ปิกัสโซ (Pablo Picasso), ยวน กริช (Juan Gris) และ ซาลวาดอร์ ดาลี (Salvador Dali) เคยถูกห้ามเผยแพร่ผลงานในประเทศ ภายหลัมนโยบายนี้ถูกประกาศใช้กลับอนุญาตให้กลุ่มสมาคมด้านศิลปะอย่างนิตยสารไฟน์อาร์ต (Fine Art Magazine) เผยแพร่ได้และภาพวาดหุ่นเปลือยได้กลับมาสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างอิสระอีกครั้ง ครั้งหนึ่งศิลปะเคยเป็นระบบแบบกลุ่ม การเติบโตของศิลปะนั้นเป็นไปในทิศทางแบบเฉพาะกลุ่มปัจเจกบุคคล และเป็นไปในทิศทางของกลุ่มศิลปะแนวสังคมนิยม (Socialist Realism) เสียมากกว่า ซึ่งผลของการให้อิสระในการเผยแพร่ด้านศิลปะตามนโยบายนี้ จากกลุ่มชาติตะวันตก นักท่องเที่ยว และ กลุ่มชาวต่างชาติที่ต่างพากันให้ความสนใจกับผลงานศิลปะเวียดนามกันเป็นอย่างมาก ส่งผลให้มีศิลปินเวียดนามในยุคนั้นสามารถสร้างฐานะได้ร่ำรวยจากการขายผลงานของตนเอง

ในส่วนของการจัดการผลงานศิลปะให้เป็นไปตามทฤษฎีศิลปะนั้นยังไม่เป็นไปตามระบบแบบแผน เพราะชาดผู้ที่มีการศึกษาเกี่ยวกับระบบการจัดแสดงผลงานศิลปะและการคิดเชิงวิจารณ์ผลงาน จนกระทั่งในช่วงปี 1990 ได้มีการเปิดสถานที่สำหรับจัดแสดงผลงานศิลปะเฉพาะส่วนบุคคลขึ้นชื่อว่า ซาลอน นาตาชา (Salon Natasha) ที่เมืองฮานอย โดยผู้ก่อตั้งชาวรัสเซียชื่อ นาตาเลีย ครวิสกี (Natalia Kravskaja) ซึ่งเธอได้แต่งงานกับศิลปินชาวเวียดนามชื่อ วู ดัน ถัน (Vu Dan Tan) และในปี 1991 ห้องแสดงนิทรรศการศิลปะดอกบัว (Plum blossoms Gallery) ณ ประเทศฮ่องกง มีการจัดแสดงผลงานศิลปะร่วมสมัยของเวียดนามขึ้นภายใต้ชื่อ งานว่า การระบายจิตวิญญาณ (Uncorked Soul) และในปี 1994 ผลงานศิลปะของเวียดนามได้ถูกเผยแพร่ไปอย่างแพร่หลาย จนทำให้ชาวอเมริกันอย่าง ซูซาน เลชท์ (Suzanne Lecht) ย้ายถิ่นฐานมาอยู่ที่เมืองฮานอย ซึ่งเธอได้ให้สัมภาษณ์ว่า ในฐานะที่เธอเป็นคนอเมริกัน เธอไม่มีความรู้ด้านศิลปะร่วมสมัยเวียดนามอย่างแท้จริงได้เสียที จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้เธอย้ายถิ่นฐานและเปิดสถานที่จัดแสดงผลงานศิลปะที่เมืองฮานอยขึ้น หลังจากที่ได้เห็นผลงานภาพวาดที่ชื่อว่า ความหวัง (Hope) ซึ่งแสดงถึงความหวังในอนาคต ในภาพจะมีคนยืนอยู่ท่ามกลางดงดอกบัวอันเป็นสัญลักษณ์แห่งความบริสุทธิ์ของเวียดนาม หลังจากนั้นเธอจึงได้ก่อตั้งสถานที่จัดแสดงผลงานศิลปะเวียดนาม (Art Vietnam Gallery) ขึ้นในปี 2001 โดยในช่วงกว่า 20 ปีมานี้ มีสถานที่แสดงผลงานศิลปะเกิดขึ้นตามมาอีกมากมาย เช่น ห้องแสดงศิลปะ ควินท์ (Quynth) ในปี 2003 และ พื้นที่อิสระสำหรับจัดแสดงผลงานศิลปะ เซา ล่า (Sao La) ในปี 2014

จากยุคแผนพัฒนาเศรษฐกิจโดยเหมย ส่งผลให้เมืองฮานอยกลายเป็นศูนย์เผยแพร่ศิลปะเวียดนามร่วมสมัยอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือผู้สร้างผลงานศิลปะคือชาวเวียดนามและผู้จัดแสดงผลงานศิลปะส่วนใหญ่คือชาวอเมริกัน โดยผลงานส่วนใหญ่นั้นมักเป็นศิลปินรุ่นใหม่

ลักษณะผลงานศิลปะจึงเป็นไปในเชิงศิลปะร่วมสมัยระหว่างแนวคิดและเทคนิคจากตะวันตก เช่นแนวคิดแบบคิวบิซึม (Cubism) และอิมเพรสชันนิซึม (Impressionism) และการใช้วิธีสร้างผลงานจาก งานสลักไม้ทำแม่พิมพ์ และการใช้สีน้ำมันบนผืนผ้าไหม เป็นต้น โดยศิลปินมักบอกเล่าถึงความหวาดกลัวกับเหตุการณ์บ้านเมือง หรือการแสดงถึงความรู้สึกของตนเองผ่านผลงานศิลปะแบบตะวันตกจนเป็นงานศิลปะที่ผสมผสานของวัฒนธรรมจากตะวันตกและตะวันออก ทั้งนี้ ภาพวาดศิลปะกลายเป็นสินค้าที่ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจ ทั้งในเชิงการสร้างสรรคสินค้าศิลปะเพื่อการค้าขาย การจัดแสดงผลงานศิลปะเพื่อให้นักท่องเที่ยวและผู้สนใจทางศิลปะได้เยี่ยมชม

2.11.2 การออกแบบร่วมสมัยในเวียดนาม

ในช่วงปี ค.ศ. 1940 เวียดนามมีผลงานทางด้านการออกแบบที่เด่นชัดคือ งานออกแบบสิ่งพิมพ์ โดยเฉพาะป้ายโฆษณาชวนเชื่อทางการเมืองการปกครอง (Propaganda) ซึ่งเป็นงานออกแบบเวียดนามที่พบเห็นได้ทั่วไป โดยการเผยแพร่ตีพิมพ์โฆษณาชวนเชื่อครั้งแรกของเวียดนามเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1941 โดยเผยแพร่ผ่านหนังสือพิมพ์ภายใต้ผู้นำ โฮจิมินห์ โดยใช้นามปากกาว่า เหวียน อาย กวัก (Nguyen Ai Quoc) หลังจากนั้นศิลปินนักออกแบบได้กำเนิดขึ้นจากผู้ที่มีความรู้และศึกษาจากโรงเรียนที่ฝรั่งเศสได้ก่อตั้งในเวียดนามอย่าง ‘Ecole Superieure des Beaux Arts de L’Indochina (1925-1945) ซึ่งเป็นสถาบันที่ได้ผลิตนักออกแบบผู้สร้างผลงานป้ายโฆษณาชวนเชื่อของเวียดนามขึ้น หากแต่สถาบันนี้เปิดหลังจากสถาบันสอนการออกแบบที่ไซ่ง่อน (Ecole des Dessins in Saigon) ถึง 12 ปี โดยสถาบันทั้งสองแห่งเน้นผลิตนักเรียนที่มีความรู้ทางด้านศิลปะดั้งเดิม (Classical fine arts) ของชาติตะวันตก และค่านักเรียนที่มีความสามารถดีมาเป็นผู้สร้างผลงานป้ายประกาศโฆษณาชวนเชื่อต่อต้านฝรั่งเศสและอเมริกาในรูปแบบภาพวาดแบบการ์ตูน ซึ่ง เหงียน ดัก โถ่ (Nguyen Duc Tho) เคยได้อธิบายถึงนักออกแบบในยุคสมัยนั้นว่า พวกเขาใส่ใจในเรื่องการออกแบบได้ไม่มากนักในสถานการณ์แบบนั้น (เหตุการณ์บ้านเมืองที่พร้อมจะสู้รบตลอดเวลา) แต่นั่นจึงกลายเป็นจุดเด่นที่ไม่เหมือนใครของนักออกแบบเวียดนาม คือ นักออกแบบผู้สร้างผลงานที่ต้องสอดคล้องกับสถานการณ์บ้านเมือง ศิลปินนักออกแบบป้ายโฆษณาชวนเชื่อทางการเมืองของเวียดนาม เช่น เหงียน โต่ (Nguyen Thu) เหงียนเถียน กำน (Nguyen Tien Canh) เหงียน กวาง จื่อ (Nguyen Quan Ng) ฝัม ก๊ก โถ่ (Pham Ngoc Hai) ซึ่งป้ายโฆษณาชวนเชื่อเหล่านี้ยังพบเห็นได้ทั่วไปตามเมืองในเวียดนามปัจจุบัน

ภาพที่ 7: ภาพโฆษณาชวนเชื่อทางการเมืองโดยเหงียน โต (Nguyen Thu)
ที่มา: Dogmacollection (n.d.)

ภาพที่ 8: ภาพโฆษณาชวนเชื่อทางการเมืองโดยเหงียนเถียน คานห์ (Nguyen Tien Canh)
ที่มา: Dogmacollection (n.d.)

ในด้านสถาปัตยกรรม สามารถแบ่งได้ตามยุคสมัยออกเป็น ยุคเวียดนามโบราณ ยุคอาณานิคม ยุคสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ และ ยุคสถาปัตยกรรมร่วมสมัย ซึ่งเวียดนามมีวัฒนธรรมที่ผสมผสานจากวัฒนธรรมชาติอื่นที่หลากหลาย ส่งผลให้เห็นได้ชัดทางด้านศิลปะและสถาปัตยกรรม ซึ่งมีการผสมผสานรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบตะวันตกและตะวันออกเอาไว้ โดยอิทธิพลของสถาปัตยกรรมแบบตะวันตกนั้น เวียดนามได้รับมาตั้งแต่ช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ถึงต้นศตวรรษที่ 20 ซึ่งนอกจากรูปแบบสถาปัตยกรรมแล้วนั้น เวียดนามยัง

ได้รับความรู้ทางด้านการก่อสร้างแบบตะวันตกในช่วงยุคนี้เช่นกัน และภายหลังยุคฟื้นฟูพัฒนาเศรษฐกิจ สถาปัตยกรรมของเวียดนามจึงเริ่มมีความร่วมสมัยมากขึ้น โดยเริ่มจากการลอกเลียนแบบตึกสมัยใหม่จากประเทศอื่นๆ และพยายามหารูปแบบการออกแบบตึกให้ทันสมัยอยู่เรื่อยๆ มาตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 2003 จนถึงปัจจุบัน

2.11.3 การออกแบบแฟชั่นร่วมสมัยในประเทศเวียดนาม (Contemporary Fashion in Vietnam)

ช่วงก่อนมีการดำเนินนโยบายโดยเหมา (Doi Moi) นั้น มุมมองของชาวเวียดนามที่มีต่อการออกแบบแฟชั่นนั้น แฟชั่นเป็นเพียงเสื้อผ้าที่สวมใส่ในชีวิตประจำวันเท่านั้น การออกแบบแฟชั่นร่วมสมัยในประเทศเวียดนาม เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1986 ตั้งแต่มีการดำเนินนโยบายโดยเหมา เนื่องจากเวียดนามเริ่มเปิดประเทศ มีการติดต่อค้าขายและลงทุนจากต่างประเทศ ช่วงปีแรกของการเปิดประเทศ แฟชั่นของเวียดนามยังไม่มีที่รู้จัก เนื่องจากชาวเวียดนามยังไม่มีความรู้ความเข้าใจทางด้านการออกแบบแฟชั่น เสื้อผ้าและสินค้าแฟชั่นของเวียดนามส่วนใหญ่ยังขาดเอกลักษณ์ของตนเอง มีเพียงชุดอ่าวหย่าย (Ao Dai) เท่านั้น เป็นชุดประจำชาติของเวียดนาม ที่เป็นเครื่องแบบนักศึกษาของสาวชาวเวียดนาม และเป็นชุดทางการที่ผู้หญิงทั่วไปนิยมใส่ เพื่อออกงานที่เป็นทางการ การเปลี่ยนแปลงของแฟชั่นในช่วงนี้ ยังคงทรงตัว เนื่องจากนักออกแบบแฟชั่นชาวเวียดนามยังขาดโอกาสที่จะแสดงศักยภาพของงานออกแบบสู่เวทีโลก แต่ยังมีกลุ่มของนักออกแบบแฟชั่นชาวเวียดนามกลุ่มเล็กๆ ที่ยังพยายามหาทางเอาตัวรอดจากการออกแบบแฟชั่นในเวียดนามอยู่ หลังจากนั้น 2-3 ปี มีการก่อตั้งมหาวิทยาลัยที่มีการเรียนการสอนด้านการออกแบบแฟชั่นเกิดขึ้นในเวียดนาม 2 แห่งใน 2 เมืองใหญ่ คือ มหาวิทยาลัยทางด้านศิลปะแห่งกรุงฮานอยและนครโฮจิมินห์ มีการดำเนินหลักสูตรการเรียนการสอนตามระบบการศึกษาของสหภาพโซเวียต ซึ่งค่อนข้างล้าสมัย ช่วงปลาย ค.ศ. 1993 มีการจัดแสดงแฟชั่นโชว์คอลเลกชันเสื้อผ้าของนักออกแบบแฟชั่นที่มีชื่อเสียงระดับโลกชาวฝรั่งเศส ชื่อว่า ปีแอร์ การ์แดง (Pierre Cardin) ขึ้นที่กรุงฮานอยและนครโฮจิมินห์ ซึ่งถือว่าเป็นนักออกแบบแฟชั่นที่มีชื่อเสียงระดับโลกคนแรกที่เข้ามาจัดแสดงแฟชั่นโชว์ที่เวียดนาม และทำให้ชาวเวียดนามหันมาสนใจแฟชั่นมากขึ้น เริ่มมีองค์กรเอกชนที่สนับสนุนและส่งเสริมการประกอบการด้านอุตสาหกรรมแฟชั่นขึ้น ชื่อองค์กรว่า “Legamex Centre” ตั้งอยู่ในนครโฮจิมินห์ ในปี ค.ศ. 1999 เริ่มมีการประกวดออกแบบแฟชั่นขึ้นครั้งแรก ชื่องานประกวดว่า “Collection Grand Prix” ซึ่งงานประกวดนี้เป็นการเปิดโอกาสให้นักออกแบบแฟชั่นรุ่นใหม่จากทั่วประเทศได้ส่งผลงานการออกแบบของตนเองเข้าร่วมประกวด ต่อมาในฤดูร้อนของปีนั้น ได้มีการจัดแฟชั่นวีคขึ้นครั้งแรกในเวียดนาม มีชื่อว่า “Vietnam Fashion Week” และหลังจากนั้นก็มีการจัดงานแสดงและงานประกวดต่างๆ ที่เกี่ยวกับแฟชั่นขึ้นมากมายทั่วประเทศทุกปี เมืองหลวงทางแฟชั่นของเวียดนาม คือ กรุงฮานอยและนครโฮจิมินห์ ซึ่งกรุงฮานอยเป็นเมืองทางตอนเหนือของเวียดนาม และนครโฮจิมินห์เป็นเมืองทางตอนใต้ของเวียดนาม ถ้าเปรียบเทียบกันระหว่าง 2 เมืองนี้ การเติบโตและพัฒนาทางด้านการออกแบบแฟชั่นของนครโฮจิมินห์จะดีกว่ากรุงฮานอย เนื่องจากนครโฮจิมินห์มีนักออกแบบแฟชั่นที่เป็นมืออาชีพอาศัยอยู่มากกว่า และรับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตกมาประยุกต์ใช้

กับวัฒนธรรมพื้นถิ่นของตนเอง ออกมาเป็นผลงานออกแบบที่มีเอกลักษณ์ชัดเจนกว่า นักออกแบบแฟชั่นที่กรุงฮานอยจะเน้นงานออกแบบตามรูปแบบตะวันตกมากเกินไป จนขาดความเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นเวียดนาม

หนึ่งในนักออกแบบแฟชั่นชาวเวียดนามยุคเริ่มต้น คือ มินห์ ฮานห์ (Minh Hanh) เธอเป็นนักออกแบบแฟชั่นชาวเวียดนามคนแรกที่เข้าร่วมแสดงผลงานแฟชั่นในระดับโลก โดยได้รับแรงบันดาลใจมาจากชุดอ่าวหย่าย และเป็นผู้ก่อตั้งสถาบันการออกแบบแฟชั่นที่นครโฮจิมินห์ (Fashion Design Institute in Ho Chi Minh City) เธอมีมุมมองเกี่ยวกับการออกแบบแฟชั่นร่วมสมัยของเธอว่า “แฟชั่นเป็นบุคลิกภาพภายนอกของเรา และยังสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่เราได้ วัฒนธรรมของพวกเราเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด (Fashion is our external personalities and to create a good image, our culture is the most important)” (UK Essays, 2010) งานออกแบบแฟชั่นของมินห์ฮานห์เน้นความร่วมมือเป็นสำคัญ ด้วยการผสมผสานวัฒนธรรมของเวียดนามกับความเป็นตะวันตกเข้าด้วยกัน

ภาพที่ 9: ภาพมินห์ ฮานห์ (Minh Hanh) ผู้บุกเบิกวงการออกแบบแฟชั่นของเวียดนาม
ที่มา: Es.i.uol (n.d.)

การออกแบบแฟชั่นร่วมสมัยของประเทศเวียดนามในศตวรรษที่ 21 แฟชั่นกลายเป็นเรื่องที่คนทุกชนชั้นในเวียดนามสามารถเข้าถึงได้ มีสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนสาขาวิชาการออกแบบแฟชั่นเกิดขึ้นมากมายที่กรุงฮานอยและนครโฮจิมินห์ เช่น London School of Design, Raffles College, Hanoi University of Industrial Fine Art และ Dong Nai College of Decorative Arts เป็นต้น (UK Essays, 2010) ปัจจุบันแฟชั่นของเวียดนามสามารถแข่งขันกับแฟชั่นของประเทศอื่นๆ ได้ นักออกแบบแฟชั่นร่วมสมัยของเวียดนามมีความสามารถมากขึ้นทั้งทางด้านการออกแบบและเทคนิคต่างๆ มีโอกาสเพิ่มขึ้นในการแสดงผลงานการออกแบบของเขาสู่เวทีระดับโลก โดยผสมผสานวัฒนธรรมเวียดนามเข้าไปอยู่ในผลงานการออกแบบแฟชั่น

จากข้อมูลทั้งหมดที่กล่าวมาในหัวข้อ 2.11 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปะและการออกแบบร่วมสมัยในเวียดนาม รวมถึงการออกแบบแฟชั่นร่วมสมัยในเวียดนาม ผู้วิจัยได้นำความรู้ดังกล่าวไปใช้เป็นข้อมูลวิทยุในการทำวิจัย ในส่วนของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบแฟชั่นร่วมสมัยของนักออกแบบแฟชั่นชาวเวียดนาม ตั้งแต่ ค.ศ. 2008 – ปัจจุบัน

2.12 เทคโนโลยี

2.12.1 ความหมายของเทคโนโลยี

เทคโนโลยี (Technology) มีความหมายมาจากคำ 2 คำ คือเทคนิค (Technique) หมายถึง วิธีการที่มีการพัฒนาและสามารถนำไปใช้ได้ และคำว่า ลอจิก (Logic) หมายถึงวิธีการปฏิบัติที่มีการจัดลำดับอย่างมีรูปแบบและขั้นตอนเพื่อทำให้เกิดความรวดเร็ว ความถูกต้องแม่นยำ และมีความน่าเชื่อถืออีกด้วยโดยคุณสมบัติที่กล่าวถึงปรากฏอยู่ในเครื่องคอมพิวเตอร์ อย่างไรก็ตามคำว่าเทคโนโลยีนั้นไม่ได้หมายถึงเพียงแค่ คอมพิวเตอร์เท่านั้น เนื่องจากเทคโนโลยียังปรากฏอีกหลายด้านเช่น เทคโนโลยีด้านการสื่อสารและเครือข่าย เทคโนโลยีสำหรับงานผลิตและอุตสาหกรรม เทคโนโลยีสำหรับงานธุรกิจ เป็นต้น (Natthapong Watthanakhum, 2012)

2.12.2 ความหมายของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

สำหรับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีความหมายถึง เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ อันเป็นเครื่องมือในการประมวลผลสำหรับสารสนเทศ ส่วนการสื่อสาร (Communication) ซึ่งเดิมที่เราจะได้ยินคำย่อกันบ่อยๆว่า IT ซึ่งมาจาก Information Technology โดยภายหลังมีการเพิ่มอักษรตัว C หรือ Communication เข้ามาร่วมด้วย จึงกลายเป็นไอซีที (ICT) เนื่องจากเทคโนโลยีด้านการสื่อสารมีการพัฒนาไปไกลอย่างมาก จนเกิดเป็นเทคโนโลยีการสื่อสาร (Communication Technology) ซึ่งถือว่าเป็นสื่อใหม่ (New Media) โดยมีการขนส่งข่าวสาร (Transfer of Information) ไม่ว่าจะเป็นข้อมูล ภาพ และเสียง ทำให้มนุษย์เกิดความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อสื่อสาร จนเกิดเป็นเครือข่ายที่ติดต่อสื่อสารกันได้ทั่วโลกและได้กลายมาสู่ยุคของสารสนเทศ (Information Age) (Bunrome R Panyagoon, 2009)

2.12.3 เทคโนโลยีจากประเทศทางตะวันตกที่มีอิทธิพลต่อการสื่อสารในเวียดนาม

ในช่วงปี ค.ศ. 1990 เวียดนามมีความต้องการจะพัฒนาประเทศให้ทันสมัยและทันโลก จึงเป็นเหตุผลที่รัฐบาลเวียดนามให้ความสนใจในเรื่องการสื่อสารสารสนเทศเป็นอย่างมาก โดยเริ่มมีเครือข่ายโทรศัพท์มือถือขึ้นในปี ค.ศ. 1995 และเครือข่ายโทรศัพท์มือถือระดับสากลในปี ค.ศ. 2000 โดยในปี ค.ศ. 2012 จากการสำรวจพบว่ามีคนเวียดนามใช้บริการถึง 134 ล้านคน ซึ่งทำให้เวียดนามกลายเป็นประเทศลำดับที่ 6 ของโลกที่มีประชากรใช้เครือข่ายโทรศัพท์มือถือเป็นจำนวนมาก ในส่วนของสถานีโทรทัศน์นั้น ถูกรัฐบาลควบคุมเอาไว้ทั้งหมด และมีข้อจำกัดในเรื่องดาวเทียม ทั้งนี้มีหลายรายการในช่องโทรทัศน์ที่เป็นรายการจากต่างประเทศ โดยสถานีโทรทัศน์เผยแพร่ครั้งแรกในช่วงปี ค.ศ. 1960 โดยการร่วมมือจากประเทศสหรัฐอเมริกา และเวียดนามได้

เมื่อเข้าสู่ยุคอินเทอร์เน็ต (Internet) ในช่วงต้นยุค 90 แต่กลับมีธุรกิจที่ดำเนินการบริการทางด้านอินเทอร์เน็ตในปี ค.ศ. 1997 โดยบริษัท สปรินท์ (Sprint Corporation) ซึ่งเป็นบริษัทของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยหลังจากเข้าสู่ยุคอินเทอร์เน็ตในครั้งนั้น ส่งผลให้เวียดนามสามารถติดต่อสื่อสารสู่โลกภายนอกได้มากขึ้น โดยเวียดนามเป็นประเทศที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตสูงจนติดอันดับที่ 16 ของโลก (Internet Live Stats, n.d.)

2.12.4 เทคโนโลยีจากประเทศทางตะวันตกที่มีอิทธิพลต่อศิลปะและการออกแบบร่วมสมัยในเวียดนาม

ในช่วงยุคอาณานิคมถือว่าเป็นช่วงยุคแรกเริ่มที่เวียดนามมีการนำวิทยาการและความรู้ทางด้านเทคโนโลยีมาใช้ในเวียดนาม และที่เห็นได้ชัดคือทางด้านสถาปัตยกรรม วิธีการปลูกสร้างอาคารตึกบ้านเรือนทรงสูง นอกจากนี้ยังมีให้พบเห็นจากงานศิลปะภาพวาดโดยใช้สีน้ำมันบนผืนผ้าและเทคนิคการวาดภาพแบบชาติตะวันตก และเมื่อสงครามเวียดนามจบลงเข้าสู่ยุคภายใต้นโยบายโดยเหมา ซึ่งเป็ยุคที่ฟื้นฟูศิลปะและเปิดอิสระให้กับศิลปินมากขึ้น เปิดโอกาสให้ชาวต่างชาติมาลงทุนและมีนโยบายส่งคนเวียดนามไปศึกษาทางด้านเทคโนโลยีที่สหรัฐอเมริกา อีกทั้งบริษัทของสหรัฐอเมริกาต่างเข้ามาลงทุนเปิดโรงงานที่เวียดนาม เพื่อเป็นฐานการผลิตให้กับสินค้าของบริษัทของตนเอง อาทิเช่น ตราสินค้าเครื่องกีฬานิกกี้ (NIKE) ในปี ค.ศ. 1995 นอกจากนี้สหรัฐอเมริกายังเปิดบริษัทให้บริการทางด้านโทรคมนาคมและทางด้านอินเทอร์เน็ต ซึ่งเปิดโอกาสให้คนเวียดนามได้สื่อสารและค้นหาข้อมูลได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น นั่นหมายถึงวัฒนธรรมและแนวคิดของต่างชาติสามารถเข้าถึงคนเวียดนามได้มากขึ้น จากการสำรวจโดยอินเทอร์เน็ตไลฟ์แสตท (Internet Live Stats) พบว่าคนเวียดนามเป็นผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมากเป็นอันดับที่ 15 ของโลก และอันดับที่ 6 ของเอเชีย ในขณะเดียวกันจากรายงานของ ได่ (Dieu) จากเว็บไซต์เอเพียมเทค (Apiumtech) พบว่าในปี 2000 มีบริษัททางด้านซอฟต์แวร์ในเวียดนามทั้งสิ้น 25 บริษัท แต่ในปี ค.ศ. 2014 กลับพบว่าบริษัททางด้านซอฟต์แวร์เพิ่มขึ้นถึง 4,000 บริษัท นั่นส่งผลถึงอัตราการจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับอาชีพสาขานี้ที่เพิ่มมากขึ้นเช่นกัน การขยายตัวทางด้านเทคโนโลยีควบคู่กับการเผยแพร่ศิลปะของเวียดนาม ตั้งแต่หลังสงครามเวียดนามจบลง ส่งผลให้วงการทางด้านศิลปะและการออกแบบเริ่มมีมากขึ้นเห็นได้จากมหาวิทยาลัยอาร์เอ็มไอที (RMIT University) ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำทางด้านเทคโนโลยีและการออกแบบของประเทศออสเตรเลีย ได้ขยายวิทยาเขตตั้งที่เมืองฮานอย และ โฮจิมินห์ และจากการค้นคว้าข้อมูลพบว่าชาวเวียดนามเกี่ยว หรือคนเวียดนามที่อพยพไปใช้ชีวิตต่างแดนกลับมาลงทุนที่ประเทศบ้านเกิดของตัวเอง (Songkhramwongsakul, 2009) ซึ่งทำให้วัฒนธรรมแนวคิดและวิธีการดำเนินธุรกิจได้รับอิทธิพลจากชาติตะวันตก ซึ่งพบเห็นได้ชัดจากกลุ่มชาวเวียดนามเกี่ยว

นอกจากนี้ในปี ค.ศ. 2013 มีการก่อตั้งสมาคมการออกแบบเวียดนามขึ้น (Vietnam Design Association) เพื่อสนับสนุนด้านการออกแบบและพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจของเวียดนามอย่างจริงจัง และด้วยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและพัฒนาประเทศให้ทัดเทียมกับนานาชาติ จึงทำให้รัฐบาลเวียดนามมีแผนพัฒนางานทางด้านเทคโนโลยี เพื่อรองรับการขยายตัวของเศรษฐกิจเวียดนาม (Dieu) ในขณะเดียวกันการรับรู้ข่าวสารต่างประเทศทำให้ได้รับวัฒนธรรม

จากการเสฟสื่อต่างชาติที่เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้คนเวียดนามชนชั้นกลางจนถึงกลุ่มคนชนชั้นสูงมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรมนิสัยการใช้ชีวิต และซื้อสินค้าที่แตกต่างจากเมื่อก่อนมากขึ้น สืบจากกลุ่มคนจากสองกลุ่มนี้เป็นกลุ่มผู้ได้รับการศึกษาที่ดี ได้รับข้อมูลทางด้านเทคโนโลยีใหม่ๆ เสมอ จึงทำให้กลุ่มคนเหล่านี้มีรสนิยมที่สูงขึ้น ตราสินค้าต่างประเทศจึงเป็นสิ่งที่ต้องการของคนกลุ่มสถานะนี้ (Hai Anh To and Ngyuen Thi, 2011) ทำให้มีการลงทุนของบริษัทต่างประเทศ หลังไหลเข้ามาเปิดในเวียดนามมากขึ้น ซึ่งในเชิงทางการออกแบบจะเห็นได้ชัดว่า สินค้าแฟชั่นชั้นนำได้เข้ามาเปิดที่เวียดนามเป็นจำนวนมากขึ้น ในขณะเดียวกันข่าวสารด้านเทคโนโลยียังส่งผลให้วงการแฟชั่นมีความทันสมัยเทียบเท่ากับนานาชาติมากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น นวัตกรรมเครื่องพิมพ์ภาพดิจิทัลด้วยหมึกบนผืนผ้า (Digital Ink-Jet printing) ซึ่งเป็นที่นิยมมากในวงการแฟชั่นปัจจุบัน โดยเฉพาะนวัตกรรมล่าสุดคือการพิมพ์สีแบบ 3 มิติ (3D digital printing) ปรากฏให้เห็นในงานแสดงแฟชั่นที่เมืองนิวยอร์ก และ ชุดที่ใช้การพิมพ์สีระบบนี้มิให้พบเห็นได้ในนิตยสารแฟชั่นชั้นนำอย่างโว้ก (Vogue) เป็นต้น (3D – print – today, n.d.) ซึ่งในขณะนี้สามารถพบเห็นเทคโนโลยีด้านนี้ในเวียดนาม อย่างไรก็ตามในอดีตคนเวียดนามปฏิเสธนวัตกรรมทางด้านสิ่งทอ หรือ ทางด้านย้อมสีต่างๆ เพราะกลัวที่จะมีผลกระทบและสร้างปัญหาทางสิ่งแวดล้อม จนกระทั่งในช่วงระยะหลังเวียดนามเริ่มเปิดรับเทคโนโลยีทางด้านสิ่งทอและการช่วยเหลือจากต่างประเทศเพื่อพัฒนาสิ่งทอท้องถิ่นให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น จากรายงานข่าวพบว่า ประเทศฮ่องกงและประเทศเกาหลีได้รับอนุญาตเข้ามาลงทุนอุตสาหกรรมทางด้านสิ่งทอที่เมืองดานัง ซึ่งเป็นเมืองที่ระวางปัญหาที่จะกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก ดังนั้นโครงการลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมในครั้งนี้จึงต้องมีความระวางในเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นพิเศษ (McGregor, 2015)

จากข้อมูลทั้งหมดที่กล่าวมาในหัวข้อ 2.12 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับเทคโนโลยี ได้แก่ ความหมายของเทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เทคโนโลยีจากประเทศทางตะวันตกที่มีอิทธิพลต่อการสื่อสารในเวียดนาม ผู้วิจัยได้นำความรู้ดังกล่าวไปใช้เป็นข้อมูลทุติยภูมิในการทำวิจัย ในส่วนของปัจจัยทางด้านรูปแบบการดำเนินชีวิต วัฒนธรรมและเทคโนโลยีตะวันตกที่มีอิทธิพลต่อการออกแบบแฟชั่นร่วมสมัยของนักออกแบบแฟชั่นชาวเวียดนาม ตั้งแต่ ค.ศ. 2008 – ปัจจุบัน